

Gavallér Lajos

Kenyérkereset Micskén

– kereskedelem, ipar és foglalkozások –

[Erdélyi Magyar Adatbank]

Gavallér Lajos

Kenyérkereset Micskén

– kereskedelem, ipar és foglalkozások –

[Erdélyi Magyar Adatbank]

Gavallér Lajos

Kenyérkereset Micskén

– kereskedelem, ipar és foglalkozások –

Megjelenik a
Micskei Füzetek
sorozatban
12. szám

[Erdélyi Magyar Adatbank]

A sorozatot összeállította és szerkeszti:
Gavallér Lajos

Tördelőszerkesztő:
Gorzó Tünde

Szedés és szövegkorrektúra:
Pap Judith

A kötet megjelenését támogatta:
ELBEKA K.F.T.

A 2008-ban készült fényképeket
Gavallér Csenge készítette.

Borító:
Vályi Ferenc tűzesgépe

ELŐSZÓ

Milyen nagy gazdagságot jelent egy falu életében, ha a múltját feltárják előtte, és azt helyesen ismerhetik meg! Kevés olyan közösség vagy település van kis Erdélyországunkban, mint az érmelléki Micske, melynek örökségét úgy kutatják, tárják fel és raktározzák, mint éppen az övét. Ebben a munkában osztatlan szerepet vállalt a falu református közösségének lelkésze, Gavallér Lajos nagytiszteletű úr. Évek óta szent kötelességének tartja, hogy kutassa és közkinccsé tegye azt az ismeretet, melyet rájuk hagytak elődeik. Eddig már több mint tíz kötetben mutatta fel a település hely-, és kultúrtörténetét, beleértve a földrajzi, gazdasági, közigazgatási, iskolatörténeti, és szellemi történeti ismereteket. A szűken értelmezett lelkészi munka mellett vállalta ezt a többletet a lelkipásztor. Ő valóban PÁSZTORA, ŐRZŐJE mindannak, amit az időben, Micske község népének életében rábizott az Úristen: múltat, jelent és jövődőt. A szolgálatnak ez a keskeny ösvénye tartja meg a Krisztus útján a lelkipásztort, azzal a céllal, hogy javára legyen Istenek és embernek.

A rendtartó micskei közösség élete annyi értéket hordozott, amely kútforrásnak számít és amelyhez visszajárnia lelkiismereti kötelessége minden ottani polgárnak. Sajnos, az emlékezet rövid, a felejtés súlyos mulasztást követ el a falu hagyományának megőrzésében, de a fellelhető dokumentumok és a bennük rejlő adatok kitarató, fáradságot nem ismerő feltárása és közlése olyan tükör, amelyben meglátszik egy másfajta, egy emberibb világ élete.

Ha a jelen kötetet kezébe veszi az olvasó, az az érzése, hogy időutazásra, vagy nyelvi kalandra hívta a szerzője. De nyugodtan mondhatom gazdaságtörténeti kalandnak is, mert olyan foglalkozások, hivatások titkaiba avatja be az olvasót, amelyek már nem is léteznek, sőt a nevük is kihalt a magyar fogalomkörből.

Kinek mond már valamit a gubás, kerékgyártó, kötélverő, vincellér, vályogvető, tapasztó kifejezésünk. Pedig mögöttük egy-egy, a falu életére nézve nélkülözhetetlen foglalkozás húzódik meg. Járt-e valamelyikünk manapság szatócsboltban? Pedig a faluban ez biztosította az ellátást, ez volt a korabeli vegyeskereskedés. A mára már megsemmisült kisparaszti és nagyparaszti, valamint uradalmi gazdaságból kihalt a mezőőr, méhész, pintér, vincellér, számtartó, majorgazda, és sok egyéb fontos tisztség képviselője. A községi tisztviselők között sem találunk már erdőbíró, főszolgabíró, kisbíró, útbiztost, - pedig elkélne belőlük minden faluban. Ezen mesterségek és tisztségek viselői leírását is megtaláljuk ebben a kötetben. Ízlelgessük a szavakat, mert mögöttük többnyire felelősséget hordozó, hivatásukat becsülettel gyakorló, a tisztségnek tisztességet szerző, a külső gazdasági és közigazgatási rendet biztosító személyek álltak.

Úgy vélem, hogy a szerző ezzel a kötetével is hozzájárult nemcsak a micskei múlt feltárásához és megértéséhez, hanem általánosabb értelemben, a korabeli, a letűnt magyar világ és a magyar falusi közösségi életének megismeréséhez is.

Áldassék érte az Ég és Föld Ura, aki megadja e felbecsülhetetlen értékű munka és fáradtság jutalmát el nem évülő kincsekben. Úgy legyen!

Veres-Kovács Attila

**Kereskedelem, ipar
és
foglalkozások**

Uradalmi alkalmazottak

A Baranyi család uradalma 14 helységre terjedt ki. Ebből hétben – Micske, Tóti, Papfalva, Alsóderna, Terje, Várvíz, Középes – részbirtokosok, s hétben – Vámosláz, Szentlázár, Baromlak, Terebes, Királyi, Almaszeg, Bisztraújfalu – kizárólagos birtokosok voltak.

Az uradalom igazgatásához nagyszámú alkalmazottra, „kéz körüli szolgák”-ra volt szükség. E kor birtokosai, így a Baranyi család is, igyekeztek minél megbízhatóbb embereket alkalmazni ezekre a tisztekre; a megbízhatóságot két dolog jelentette: a vallásosság és a mértékletesség az italfogyasztásban.

Id. Baranyi Gábor volt az a személy, aki a birtokigazgatás szempontjából legfontosabb döntéseket hozta meg. Ebben a fejezetben a felsorolt alkalmazottak, kevés kivétellel, az ő szolgálatában álltak.

A Baranyi kúria 1937-ben

Béres

E foglalkozás mezőgazdasági munkát végző, jármos ökrökkel bánó vagy dolgozó bérmunkást vagy mezőgazdasági cselédet jelent.

Csupán kettőnek a nevét őrizték meg anyakönyveink.

1772 Thor István

Baranyi Gábor bérese, aki Monospetriben való.

1816 Csikos János

„Oláh legény”, aki Tekintetes Baranyi Ferenc úr bérese.

Csürhés, gulyás, kondás, pásztor

A fenti foglalkozásokra vonatkozó adatok Baranyi Gábor tisztartójának, Nagy Mihálynak számadásaiból valók. Ezekben a következők neveit említi:

1753 Kerekes István lópásztor

1757 Kerekes István tehénpásztor

Kis Márton tehénpásztor

1757-1762 Szabó Gábor kondás

1758-ban Szabó Gábor kondásnak bojtárjával együtt Nagy Mihály tisztartó 12 Ft-ot fizetett. 1759-ben vásárolt számára „egy szúrt, nadrágot, süveget, darócot 8 Rft-ért”. A következő esztendőben „két nadrágot, süveget, két darócot, négy pár fehér ruhát 21 Ft”-ért.

1758 Darányi András kondás

Szent György napjáig Nagy Mihály tisztartó 1,2 Rft-ot fizetett neki.

1760 Szilágyi János kondás

Szilágyi Ferenc kondás

Puskás János kondás

Dobos Péter bojtár

Bolhos Péter kondás

Bolhos Tivadar kondásbojtár

1761 Nagy Istvánné

Ez esztendőben Nagy Mihály 4,08 forintot fizetett neki „a tehenekre való gondviselésért.”.

A számadásokban Nagy Mihály említi az ökörcsordást is, akinek 1760-ban három véka búzát fizetett conventiójába.

1766 Kiss Márton tehenész
1790 Kovács Mihály csordás

Dajka

Dajka szavunk csecsemő vagy kisgyermek gondozására, felügyeletére felfogadott nőt jelent.

Anyakönyveink a következő dajkák neveit őrizték meg:

1771 Kurutz Anna

„1771. január 6-án Kozma Mihály vette az előbb Köbölkúton lakott, de ekkor Tekintetes Baranyi Gábor Úrnál dajkálkodó Asszonyt, Kurutz Annát.”

1775 Buzi Kata

„1775. május 16-án Nagy Imre, 29 éves, vette Tekintetes Földesurunk Baranyi Gáspár dajkáját, Szalacson lakó Buzi István özvegyének lányát, Katát.”

1792 Bábolnai Mária

„Tekintetes Baranyi Gáspár György udvarában dajka Bábolnai Mária.”

Főzőnő

Ételkészítéssel hivatásszerűen foglalkozó nőt jelent a „főzőnő”.

A Baranyi családnak is voltak állandóan alkalmazott szakácsnői. 1759-ben Nagy Mihály tisztartó írja, hogy a „főző asszonynak két hónapra 5,44 Rft”-ot fizetett.

A 19. századból négy szakácsnőnek ismerjük a nevét:

1802 Nagy Zsuzsanna

Vas István 1802. május 23-án köt házasságot „Tekintetes Baranyi György udvarában volt szakácsné Debreczeniné Nagy Zsuzsanná”-val.

1804 Tóth Sára anyja

„Baranyi György udvarában lakó szakáts leánya Tóth Sára férjhez ment.”

1847 Balogh Júlia

Baranyi Ferenc és felesége, Kabós Mária főzőnője.

1847 Albert Mária

Baranyi Emil és Baranyi Albertina szakácsnője.

Gazdaasszony

A Baranyi kúria háztartását vezető alkalmazott. Kettőről van ismeretünk.

1798 Bene Mária

Baranyi György házvezetőnője, aki Hajdúszoboszlón született.

1810 Balog Lídia

„Tekintetes Baranyi Ferenc úrnál gazdaasszonykodó megesezt személy.”

Hajdú

A hajdú szó fegyveres nemesi vagy hatósági szolgát jelent.

Az 1750-es években találkozunk hajdú elnevezéssel Micskén. Általában paraszti származásúak voltak, ők álltak közvetlen kapcsolatban a jobbágyokkal, segítettek a hátralékot beszedni és őrizték az uradalmi – jelen esetben a micskei – fogházat.

Baranyi Gábor tiszttartója, Nagy Mihály az 1759. évi számadásában írja, hogy vásárolt a három hajdú dolmányához, nadrágjához 12 sing vásznat, kapcsokat, három pár csizmát 1,6, három dolmányhoz való ólomgombokat 1,32 és 40 sing zsinórt 0,80 forintért.

Nagy Mihály számadásaiban a következő hajdúk szerepelnek:

1735 Varga Péter

[Erdélyi Magyar Adatbank]

1754-1760 Beke Mihály
Varga János
Varga Péter
1759-1769 Nagy Péter
1760 Nagy István
1782 Keresi János

„1782. december 10-én Tekintetes Baranyi György úr akkori hajdúja, Keresi János vette néhai Szabó János árva hajadon leányát, Máriát.”

1794 Tolvaj Péter
Baranyi Pál hajdúja.

1841 Kovács Imre
Ez évben halt meg 42 éves korában.

Inas

A Baranyi családban személyi, belső szolgálatokat végző férfit jelent.

1795-98 Soós Pál
Baranyi György inasa.

1793 Vég Péter
„1793. január 22-én született Tekintetes Baranyi György akkori inasának, Vég Péternek és Bábolnai Máriának leánya, Rebeka.”

1798 Nagy József
Ez évben halt meg 60 éves korában, „Baranyi Gáspár úr belső inasa Nagy József.”

1807 Lászlóti János
Tekintetes Baranyi Gáspár inasa.

Kocsis

Ő volt a földesúr fogatos.

1783 Keresi István
Ez esztendőben kétszer is előfordul neve az anyakönyvben. „1783. szeptember 16-án Baranyi György

akkori kocsisa vette öreg Kováts István leányát Erzsébetet”.
„November 14-én Baranyi György úr kocsisa meghalt.”

1836 Bagosi János „uraság kocsisa”

Ugyanebben az évszázadban Miskolczy István
közbirtokos alkalmazásában állt kocsisként a széplaki
születésű.

1811 Herczeg Ferenc

Kocsmáros

A Baranyi családnak az uradalom minden településén
volt kocsmája. A Baranyi csapszék micskei kocsmárosai közül
a következőket ismerjük név szerint:

1757	Madari Sámuel
1758	Barabás István
1759-1760	Szilágyi Ferenc
1761-1762	Beke Mihály
1775	Szondi István

Kosárfonó

Egyetlen adatunk van e foglalkozásra nézve. Nagy
Mihály említi 1757-ben **Buda János** kosárfonót, aki a Baranyi
családnak dolgozik.

Kovács

A tisztartó számadásaiból két uradalmi kovácsmester
nevét ismerjük:

1761	Móda János
1769	Gáspár Kovács

Kulcsár

A kulcsár volt az uradalomban a gazdasági épületekre,
a cselédségre felügyelő alkalmazott, ugyanakkor az éléstár
és a pince kulcsainak őrzője is.

Nagy Mihály a következő kulcsárokat említi név szerint számadásaiban:

1753	Hajdú György
1756	Beke János
1757	Szabó György
1758	Árva Péter
1759	Nagy István
1760	Beke János
1761-1762	Fogtúii Péter

Fogtúii 1747. június 16-án iratkozott be a debreceni Kollégiumba. Ezt követően Sarkadon volt rektor. Másodszor is visszatért a Kollégiumba, 1751. március 31-én. „Három esztendő alatt a mitskei iskola tanítója”. A helybeli Nagy János özvegyét, Fórizs Katalint veszi feleségül. Fogtúii Péter Sámuel nevű fia 1758. augusztus 28-án született Micskén. Háromévi kántortanítói szolgálat után a Baranyi család szolgálatába szegődött, mint kulcsár, majd mint számadó.

1765-1770 Beke János

Lovász

Két, hátraslovak gondozásával foglalkozó uradalmi szolga nevét jegyezte fel Nagy Mihály, mint lovászokét:

1759 Juhász Dániel
1760 Ráspolti András

Majorgazda

A major nagyobb birtokhoz tartozó telekrész, amelyen a gazdálkodáshoz szükséges épületek, udvarok, szérűk és kertek vannak elhelyezve. A majorgazda volt a majorbeli jobbágyok felügyelője, egyúttal a birtokkezelő gazda rendeléseinek végrehajtója.

1757-1759 Csellengő Gáspár
Nagy Mihály 1759-ben egy gubát vásárolt számára 2,66 Rft-ért.

1774 Szabó Márton
„Baranyi Gáspár majorossa”, aki 1774. január 12-én halt meg 64 éves korában.

Mezőőr

A mezőőr kötelessége volt a kezelésére bízott területet felügyelni, a kártételeket megakadályozni, a kárt tevőt kinyomozni s arról jelentést tenni.

Nagy Mihály tiszttartó a következő uradalmi kerülőket említi:

1759 Dobos Gábor
Orosz Gábor

Mindketten a Sáncin levő uradalmi földek kerülői. A tiszttartó 1759-ben mind a két kerülőnek egy-egy szűrt vásárolt 3,06 Rft-ért.

1762 Dobos Gábor
Orosz Gábor
Molnár Mihály
Pintye János
Romocsa László
Kurtuty Péter
Rácz János
Szabó György

1765 Orosz Gábor
Pintye Tivadar sánci kerülok

Méhész

A Baranyi család irataiban, leveleiben, tiszttartóinak számadásaiban sok utalást találunk arra, hogy a birtokos család méhészettel is foglalkozott. E foglalkozás egyik szakembere volt a micskei uradalomban 1760-1762 Márkus Tivadar, aki szentlázári illetőségű.

Pintér

A micskei szőlőtermesztés fellendítésében nagy szerepe van a Baranyi családnak. 1756-ban e családnak a micskei uradalomban 2.037 kapás (145 ha) szőlőterülete van, ebből a legtöbb Micskén – 673 kapás. 1760-ban az uradalomban 57.282 liter bort készítettek, ebből 11.872 litert Micskén.

A birtokos család bevételeinek nagy része a kocsmák használatából származott. A szürethez, a bor készítéséhez, tárolásához szükséges edényeket, hordókat alkalmazott pintérek készítették az uraság számára.

Nagy Mihály számadásai őrizték meg az első név szerint ismert pintérek neveit.

1757 Madari Sámuel

1757-1760 Zakariás János

Nagy Mihály 1759-ben „Zakariás pintérnek konvencióba fizetett 5 Rft”-ot.

1759-1762 Budai János

1759-ben a tiszttartó „Budai János pintérnek egy véka borsót adott convenciójába”. Ugyancsak ő 1762-ben Baranyi Gábornak írt levelében javasolja leváltását, „mert az árvák szolgálatára öreg, erőtelen, másképpen az italt is nagyon gyakorolja”. 1768. július 11-én halt meg.

Baranyi Gábor 1774. augusztus 23-án kelt levele utal arra, hogy falunkban többen úzik e mesterséget: „Micskén is fogadjanak egynéhány bodnárságot jól értő embereket... csak kád és hordó nélkül ne legyünk szüretkor”.

1762-1764 Krontzpaer Péter

1775 Szondi Péter

1775. február 3-án kelt Szondi Péter levele Baranyi Gáborhoz, s ebben azt írja, hogy „én tartozom a Tekintetes Úrnak egy kádat csinálni kétkezi faragással”.

Számtartó

Az uradalmi természetbeni- és készpénz számadások vezetője, esetenként a haszonvételek árendája, a

bírságpénzek kezelése is feladatai közé tartozott. A tisztartó jelenlétében a bérek fizetése, de gyakran a termények értékesítése is őt terhelte.

A micskei uradalom számadásai egyetlen számadó nevét őrizték meg:

1765-1766 Fogtúii Péter

A micskei református iskola kántortanítója volt, majd a Baranyi család kulcsára. Ebből az időszakból két anyakönyvi bejegyzésünk van: 1767. július 16-án meghalt „Számartó Fogtúii Péter felesége Fóris Kata”, 1768. február 2-án „Számartó Fogtúii Péter úr vette Diószegen lakozó Nemzetes Kovács János úr özvegyét, Nagy Kata Asszonyt.”

Szolga

Háztartási, gazdasági vagy valakinek a személye körüli fizikai munkára szerződtetett alkalmazott. A Baranyi család következő szolgálait ismerjük név szerint:

1768 Vizi Sára

„Hajdú Böszörmény városi Katonka János vette Tekintetes Nemzetes Vitézlő Baranyi János Földes Urunk szolgáló leányát, néhai Vizi Mihály árva hajadon lányát Sárát.”

1770 Újhelyi László

„Tekintetes Nemzetes Vitézlő Baranyi Gáspár Úr szolgálója Újhelyi László.”

1772 Fazekas Mihályné

1772. március 9-én ment férjhez „Debreczenben lakó Fazekas Mihály leánya, kinek is a felesége ez időben szolgáló volt Tekintetes Baranyi Gáspárné Asszonynál.”

1775 Fülep Kata

„1775-ben ifjú Baranyi Gáspár Földes Úrnál szolgálatoskodott Mónospetri Fülep István árva hajadon leánya Kata”.

1788 Bene Mária
1788 Básti Kata
1789 Sukorai Erzsébet

„Baranyi György udvaránál levő belső leányka, szalárdi Sukorai János hajadon leánya Erzsébet.”

1791 Nagy Ilona

„Békési Nagy Ilona Tekintetes Baranyi Gáspár Úr udvarában szolgálatoskodott hajadon leány.”

Tisztartó

A tisztartó feladata volt az uradalomban a gazdasági és lakóépületek karbantartása, felújítása, kutak karbantartása, robot számontartása, árendás ügyek kezelése, a munkaerő hatékony kihasználása, vetés és aratás, gabonátárolás, eladás felügyelete, erdők, gyümölcsösök, szőlők felügyelete, kocsmáltatás felügyelete, növényi és állati eredetű bevételek számontartása, egyszóval az uradalmi gazdaság irányítása.

Eddigi adataink szerint a Baranyi család három tisztartóját ismerjük név szerint.

1753-1764 Nagy Mihály

Ő volt a micskei uradalomban a birtokos család „jobbkeze”, teljhatalmú megbízottja. 1784-ben tett vallomásában többek között ezt mondja: „A Tekintetes Árvák jószágaiban is voltam szolgálatban, de csak a micskei uradalomban tisztartóskodtam”. Ő állt közvetlen összeköttetésben a földesúrral, s legtöbbször a tisztartó pontosabb adatokkal rendelkezett, például az állatok számáról, mint maga a birtokos.

Baranyi Gábor az ő „kéz körüli szolgálójának” titulálta tisztartóját. 1756-ban szolgálatai fejében huszonnégy kapás szőlőt kapott földesurától, ezen kívül pénzt és különböző terményeket is. Détsi Borbély János micskei lelkész így emlékezik meg róla: „1785. január 12-én Nemes és Nemzetes Vitézlő Nagy Mihály Uram ezen Mitskei Reformata Szent Ekklezsiának egyik érdemes és nagyemlékezetű tagja hosszas

A Baranyi kúria 1943-ban

sínylődözés, de igen csendes nyavalyái után lelkét hűséges Teremtőjének ajánlotta életének 64. esztendejében.”

1764	Fekete Pál
1771	Kozma István
1786	Szóllósi Mihály
1789	Kis József
1789	Nemzetes Imets István

„Felső Uraságnak, Tekintetes Baranyi Gáspár úr tisztartója.”

1824	Czékus Sámuel
------	---------------

Udvarbíró

Az uradalomhoz tartozó lakosok bírója. Egy udvarbíró nevét ismerjük.

1795	Bodoki Sámuel
------	---------------

Urasági gazda

A földbirtokos család vagyonkezelői közül név szerint ismerjük a következőket:

1830	Kovács István
1836	Barabás Sándor
1842	Nagy Ferenc
1842	Szondi Ferenc
1843	Szondi Ferenc
1846	Szarvadi Lajos
1854	Diós Péter

Vincellér

A vincellér olyan alkalmazott, munkás, aki a szőlőműveléssel kapcsolatos munkákat végezte, illetve végeztette a jobbágyokkal.

A tisztartók számadásai a következő vincellérek neveit őrizték meg:

1750-1753	Szentkirályi István
	Szilágyi István
1757	Árva Péter
	Kelemen János
	Lakatos János
1764-1766	Barabás István
1834	Lengyel András

Tisztviselők, községi alkalmazottak

Adószedő

Hat, az adó beszedését végző tisztviselő nevét ismerjük a 19. századból:

1838	Beke András
1839	Szondi Ferenc
1863	Tóth István
1866	Diós István
1870	Lakatos Ferenc
1890	Szondi Márton

Bíró

Az 1600-as évektől említik falunkban a bírókat, akiket egy évre választott a lakosság. Az 1700-as évektől egy albíró segítette őket munkájukban.

A bíró feladata volt a földesúri és vármegyei rendeletek kihirdetése, a közös pénzügyek rendezése, a lakosság nyilvántartása, a dézsma összegyűjtése a földesúr számára, a jobbágyok kirendelése robotra és fuvarra, tüzesetek megelőzése, lopások megakadályozása, felügyelt a falu csendjére és rendjére, közmunkákra, számon tartotta az idegeneket, bíraskodott közös és egyéni ügyekben, képviselte a helybelieket a hivatalosságok előtt.

Megválasztására nézve az 1772-ben kiadott Micske nevű mezőváros urbárium 9. pontja ezt írja elő: „A bírói hivatalra

az uraság hármát nevezzen, kik közül a község egyet az uraság tisztjének a jelenlétében szabadon válasszon; az uraság mindazonáltal a választottat rossz viselkedésére nézve letehesse s meg is büntethesse, a letett bíró helyett pedig más rendeltessék a megírt mód szerint. Ellenben... az esküdteket a község a maga földes ura nélkül választ és el is bocsáthatja... A bírák pedig az uraságnak ne talán-talán teendő szolgálatokért, avagy akárminémű más okért portióbeli adózástól mentesek ne legyenek”.

A jobbágyfelszabadítás után a falu lakói szabadon választhattak maguknak bírót.

A következő micskei bírókról van ismeretünk (az évszám az egyes dokumentumokban való említés évét jelöli):

1668	Kiss Mihály
1699	Bodnár István
1723	Fazekas Mihály
1727	Szondi János
1728	Mészáros István
1731	Fazekas Mihály
1732	Szabó János
1746	Barabás András
1749	Bagosi Ferenc
1750	Szondi István
1751	N. Barabás Gáspár
1752	Győri János
1753	Bíró Mhály
1755	Barabás István
1756	Bíró János
	Nagy György albíró
1757	Polgár Péter
	Szabó István albíró
1760	Árva Péter
1762	Beke Ferenc
1764	Szilágyi István
1765	Polgár Péter
1766	Buda András
1768	Kiss István
1769	Barabás Péter

[Erdélyi Magyar Adatbank]

1770	Madari Ferenc
1773	Lakatos Miklós
1774	Nagy Sámuel
1775	Megyesi István
1778	Buda Antal
1780	Polgár István
1781	Szondi Mihály
1783	Barabás István
1786	Polgár István
1787	Búzás Ferenc
1793	Balogh Ferenc
1800	Nagy Mihály
1802	Nagy Mihály
1804	Búzás Ferenc
1823	Barabás Ferenc Fényes Károly albíró
1830	Ferenczi István
1833	Lakatos Mihály
1834	Barabás Péter
1836	Lakatos József
1837	Ferenczi István
1838	Nagy Péter
1840	Fráter Albert
1841	Diós István
1842	Beke András
1847	Buda Ferenc
1849	Buda Sándor
1853	Szondi Gábor
1853	Buda Gábor Szondi Sándor albíró
1854	Lakatos Miklós Diós Dániel albíró
1855-1857	Kubonyi Pál
1858	Lakatos Miklós
1862-1863	Fekete János
1864-1865	Buda Sándor
1867	Szondi Ferenc
1868	ifj. Kún László
1869	Lakatos Sándor
1870	Lakatos Károly
1871-1873	ifj. Kún László
1874	Diós István

Községháza

1875	Lakatos Péter
1876-1878	Diós István
1882-1883	Lakatos Zsigmond
1883-1890	Diós Sándor
1892	Diós Dániel
1894-1896	Diós Sándor
1897-1898	Tóth Lajos
1900-1901	Szondi Márton
1902	Szilágyi István
1903	Baranyi Boldizsár
1930-1931	Drágos Péter
1932-1934	Szabó Lajos
1935-1937	Kovács Antal
1938	Drágos Péter
1941-1943	Barabás Sándor
1944	Szilágyi István

Mândru Ioan

1938–1940

Életével bővebben foglalkozom, mert ő volt Micske egyetlen nem micskei származású és román nemzetiségű bírója, akit a román hatalom a falura erőszakolt és a

Mândru Ioan bíró

közösségnek mindenható ura volt két esztendeig. Személyes iratainak egy kis része a faluban maradt, s ezek alapján vázolómon röviden életének fontosabb eseményeit.

A Maros megyei Nagysármáson született 1894-ben. Szülei jelentős földbirtokkal rendelkeztek. 1921. szeptember 1-je és december 15. között végezte el Nagyváradon a csendőrképzőt s az iratok szerint Tótiba került. Itt született Ioan nevű gyermeke.

1925. május 21-én házasságot kötött Csarnóházán (Bulz) Botis Irina tanítónővel, aki a Bihar megyei Aszóirtáson született. Felesége Tótiban tanított a román tannyelvű állami iskolában. Ekkor lemondatják tanítónői állásáról, mert véglegesítő vizsgája harmadszorra sem sikerült.

1928. május 5-én hűséges szolgálataért I. Mihály román király kitünteti. Fennmaradt fényképén 14 kitüntetés díszíti egyenruháját.

1934-ben Micskén lakik, mint nyugdíjas, de ismét kéri alkalmazását a csendőrségnél.

1937-ben megveszi az Alszegezen Sipos Imre telkét és házát, földet vásárol Sipos Imrétől, Ferenczi Lajostól és

Prefectura județului Bihor

Serviciul administrativ.

No. 17818/1938.

Continutul Numirea lui Mândru Ioan ca primar al comunei Mișca, în locul lui Dragoș Pavel, revocat.

D e c i z i u n e :

Noi, Prefectul județului Bihor,
având în vedere deciziunea noastră No. 4668/1938, privitoare la
numirea lui Dragoș Pavel ca primar al comunei Mișca,
având în vedere raportul No. 187 din 20 Mai a.o. al preturii pl
sei Mărghite, prin care se cere înlocuirea actualului primar al comunei
Mișca cu locuitorul Mândru Ioan, plutonier în pensie,

D e c i d e m :

Art. I. Numim ca primar al comunei Mișca, în locul lui Dragoș
Pavel revocat, pe locuitorul Mândru Ioan.

Art. II. Dl pretor al plasei Mărghite, se încredințează cu în-
troducerea în funcțiune a noului primar.

Se încunoaștețiază:

1. Dl pretor al plasei Mărghite
2. Mândru Ioan, primarul comunei Mișca
3. Dragoș Pavel fost primar al comunei Mișca
4. Primăria comunei Mișca.

Oradea, la 24 Mai 1938.

Prefect
Colonel

Subprefect,

A Bihar megyei prefektúra határozata Drágos Pál bíró visszahívásáról
és Mándru Ioan kinevezéséről – 1938. május 24

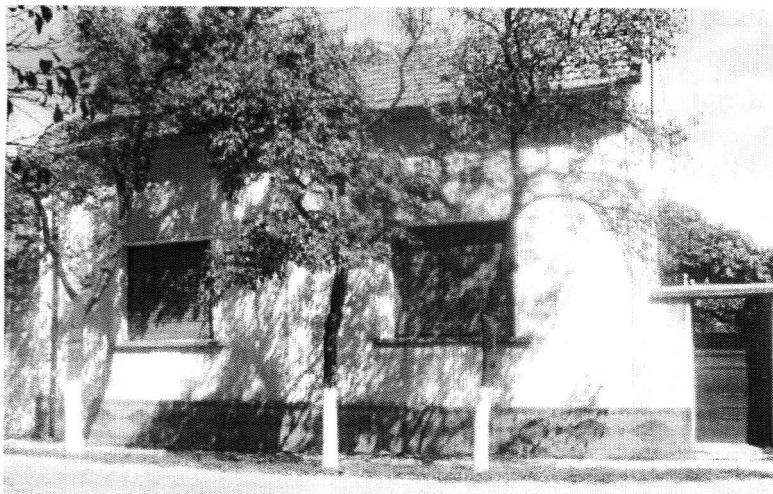
Lakatos Zsuzsannától, mintegy 2,5 holdat, melyből két hold szőlő. A régi ház helyére újat épített. Ugyanez évben nyugdíjba vonult, s a következő esztendőben a bihari prefektus letéteti Drágos Pált bírói hivatalából és Mándru loant nevezi ki helyébe. Felesége már 1935-ben a micskei román tannyelvű iskola tanítónője.

A fennmaradt iratok arra is utalnak, hogy 1938 szentestéjén egy Hélium három lámpás rádiót vásárolt Nagyváradon 5975 lejért.

Bírói működése nem a legkellemesebb időszak volt Micske történetében. A magyarok bevonulása előtt Belényesbe menekül. Itt fordul levélben az Erdélyi Menekültek Szövetségéhez, melyben jelzi, hogy 25 évi szolgálata után 2.000 lej nyugdíjat kap, teljes nyomorban él, minden anyagi java magyar területen maradt és ezekért kárpótolják bárhol Erdélynek a románok kezén maradt területén.

1941 augusztusában Határ (Hotara) faluban van az ideiglenes lakhelye, novemberben Sólyomon lakik és itt tesz hűségesküt Antonescura.

A második világháború után visszatért Micskére és itt élte öreg napjait feleségével együtt.

Mándru bíró háza – 2008 –

Csendőr

A csendőrség megalapítására először a '48-as szabadságharc után tettek kísérletet. A szervezet szabályai szerint feladata a városok és falvak békéjének elősegítése és megtartása volt, ám az 1867-es kiegyezés következményeképpen Magyarországon teljesen leszerelték.

Amikor 1881-ben visszaállították a csendőrség intézményét, köznapi ember aligha vehetett részt benne. Azok a honvédek léphettek át a Csendőrségbe, akiknek kiváló szolgálati háttérük volt, valamint példás erkölcsi tartással rendelkeztek. A Csendőrség keretein belül további kiképzésben részesültek, a kötelező próbaidő leteltével és egy sikeresen letett írásbeli vizsga után váltak véglegesen csendőrre. Büszkén viselték „kokastollas kalapjukat”: a toll a sisak bal oldalára egy címerrel volt feltűzve. Sok helyen nemes egyszerűséggel kakastollasoknak nevezték őket. Egyenruhájuk, a csákót leszámítva, a honvédekéhez hasonlított.

Senki nem mert velük szembeállni – hiszen még a katonáknál is jobban kiképezték őket. Amíg minden falu álmát csendőrök védték, nem véletlenül honolt nyugalom

Csendőr laktanya

az országban. A csendőrszakaszok feladata volt a bűnügyi nyomozás is. A feljegyzések és jegyzőkönyvek tanúsága szerint ügyeiket kilencven százalékos felderítettség jellemezte. Valóban értették a mesterségüket.

Feladatuk az élet és vagyon biztonságának megóvása, a rend és a béke fenntartása, a törvények betartatása és az azok ellen vétők utáni nyomozás volt. Emellett részt vettek a katasztrófavédelemben, annak megelőzésében is.

A bécsi döntések értelmében visszatért országrészeken többek között ők felügyelték a bevonulást és a csatlakozást, a hivatalok és a közigazgatás helyreállítását.

A Micskén szolgált csendőrök közül a következők nevét ismerjük:

1860	Ágoston István csendőr
1885	Károlyi István
	Kovács Endre
	Álgya József

Álgya József csendőrmester Aldobolyon született 1855. február 28-án. Apja Álgya János, anyja Néda Mária voltak. 1885. május 11-én az eredetileg görög katolikus csendőrmester áttért reformátusnak.

1890	Szilágyi Imre őrsvezető
1893 előtt	Szabó Lajos csendőrőrsvezető.

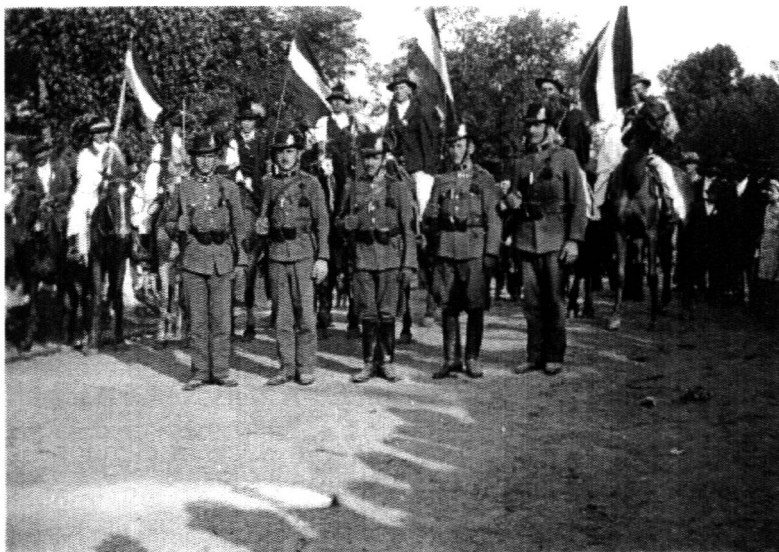
A jelzett évben már Mihályfalván szolgál.

1903 Horváth Mihály őrsvezető
Szombathelyen született, felesége a nagylétei Éles Erzsébet volt.

1915 előtt Frint Albert csendőr
Németmákrán született s Micskén halt meg tüdőgyulladásban, 41 éves korában, 1915. január 19-én.

1918 Pivárnyik Lajos csendőrmester
Felesége Baranyi Erzsébet volt.

1921	Rusz Mihály
1938	Mandru Ioan
1938-1940.09.05	Suliman Gheorghe

Kakastollasok

Magyar időben, 1940. szeptember 6–1944. október 17. között a következő csendőrök teljesítették szolgálatot falunkban:

Molnár Domokos tiszthelyettes
Tóth László nyomozó
Vas ?
Dejcsics ?
Kiss Dániel
Pollónyi Dezső
Hentes István
Galbavi Dezső
Simon Antal

A második világháború után az elmenekült Suliman Gheorghe visszatért micskei szolgálati helyére.

Csürhés, gulyás, kondás, pásztor

Évszázadokon át az egyik leggyakrabban bíróságra adott mezei kihágás az erdőkben való jogtalan legeltetés volt. Ezért szigorú rendeletek tiltották az ún. magán-legeltetést, ezért a 19. században megkövetelték, hogy a községek közös pásztorokat fogadjanak fel, akiket aztán a kártételekért is felelősségre lehetett vonni. Kezdetben a csordás, gulyás, csürhés és pásztor megválasztása az ún. községgazda feladata volt, s a megválasztottak az ő felügyelete alatt álltak.

Anyakönyvi adataink alapján közlöm a következő névsort:

1822	Török József gulyás
1829	Szilágyi Erzsébet pásztor
1859	Tóth János kondás
1860	Hajdú József csürhés
1863	Kelemen István ökör csordás
1864	Horog Mihály juhász
	Pontos Péter csikós
1865	Osváth Sándor csikós
1867	Kóródi Sándor csikós
1870	Pontos János csürhés
	Szondi Lajos csikós
1871	Deme János csürhés
1872	Kelemen István pásztor
1874	Barabás Lajos pásztor
1875	Pontos János pásztor
1877	Karajos Gábor juhász
	Jakab András csürhebojtár
1878	Pontos János csürhés
1883	Tóth János kondás
1892	Erdei Miklós kecskepásztor
1894	Karajos Gábor juhász
1896	Hubert János kecskepásztor
	Demjén János csordás
1897	Bíró Sándor kecskepásztor

[Erdélyi Magyar Adatbank]

	Varga József csordás
	Kelemen Zsigmond csordás
	Demjén János gulyás
	Győri Sándor gulyás
	Török Mihály kondás
1898	Kelemen Károly ökörzsordás
1899	Karajos Sándor juhász
1900	Barabás Lajos pásztor

Erdőbíró, erdész

Feladatához tartozott a községi, úrbéresi erdők, azok kerülőinek felügyelete, valamint az erdei munka irányítása.

A következő erdőbírókról, illetve erdészekről van ismeretünk:

1835-1847	Barabás Mihály
1842-1848	Balogh Sándor
1852	Holdi János
1864	Szabó István
1874	Balogh Mihály
1879	Balogh Mihály
1889-1890	Balogh Mihály

Erdőkerülő

Kötelességük volt a rájuk bízott erdőt felügyelni, a kártételeket megakadályozni, azokat az erdőbírónak jelenteni.

Erdőkerülő volt Micskén:

1845	Kovács János
1866	Lakatos György
1869	Mile Károly
1872	Veres Péter
1880	Lakatos György
1883	Barabás Zsigmond
1898-1890	Juhász Pál

1930-as évek

Gere Ferenc
Kotlácsik Imre
Nagy József

A második világháborút követően a következők voltak a Nagyerdő felügyelői:

Iván István
Fenyvesi István
Kiss István
Osváth Ferenc
Bodnár István
Buda István

Főszolgabíró

A 19. század második felében településünk a Micskei járás székhelye volt. A járás hatósága és első tisztviselője a főszolgabíró volt. A vármegyei törvényhozó bizottság a főszolgabírót a járás élére élethossziglan választotta. Főleg igazságszolgáltatási feladatokat látott el. Alig volt olyan közigazgatási ág, amely ne tartozott volna hatáskörébe: eljárt a köz- és állategészségügyi, anyakönyvi, erdészeti, gyám- és gondnoksági, házassági, népoktatási, vadászati, vásári, vízjogi stb. ügyekben, és kihágási bíraskodást is gyakorolt.

A főszolgabíró a községi közigazgatás közvetlen felügyelője volt; elnökölt az egyes községi képviselőtesti közgyűléseken; jelölt volt a legtöbb községi elöljárói állásra; a községi közegekhez rendeleteket intézett, a nem engedelmessé és hanyag községi tisztviselőkkel szemben rendbirságolási joga volt, azonkívül a fegyelmi hatóság szerepét is gyakorolta felettük. A főszolgabíró az alispán közvetlen felügyelete alatt működött, tőle kapta az utasításokat. A főszolgabíró határozataival kapcsolatban az alispánhoz lehetett fellebbezni. Munkájában a járási tisztviselők támogatták, ezeknek ő volt a hivatalfőnöke.

1850-1854 között Lázár Imre volt a micskei főszolgabíró.

Hegybíró

A hegybíró a hegyközség végrehajtó közege volt, aki a rendre felügyelt. Gondoskodott arról, hogy a hegyközségi vagyon rendben legyen, a kerülők a díjaikat pontosan megkapják, kezelte a hegyközség pénzeit s értékeit, megbüntette a szabálysértőket. Működéséről jegyzőkönyvet vezetett.

Sajnos, csak néhány hegybíró nevét őrizték meg irataink:

1836	Barabás István
1838	Lakatos Imre
1862-1863	Balogh Sándor
1908	Tóth István
1930-as évek	Zöld István
	Szélesi Sándor
	Bíró Sándor

Hegykerülő

Nagy Mihály tiszttartó névtelenül említi 1760-ban, hogy a Baranyi család szőlőjének őrzéséért „három szőlőpásztornak 5,20 Rft”-ot fizetett ki.

A hegyközség rendfenntartó és felügyelő közegei voltak, alárendelve a hegyközségi elöljáróságnak. Kötelességük volt a kezelésükre bízott területet felügyelni, a kisebb munkákat elvégezni, a kártételeket megakadályozni, a kárt tevőt kinyomozni s arról jelentést tenni.

Szolgálati idejük minden év január elsején kezdődött s egy évig tartott. Hegykerülőnek csak büntetlen előéletű micskei lakos volt alkalmazható.

A következő kerülők nevét ismerjük:

1839	Lakatos Imre
	Lakatos József
1842	Szondi Imre
1843	Sólyom Ferencz

1846	Kováts János
1847	Öreg Diós Péter
1863-1870	Lakatos István
1864	Lakatos Gáspár
	Papp Mihály
1869	Hajdú István
1870	Lakatos István
	Szalárdi Imre
1871	Kancza Sándor
1883	Balogh Imre
1895	Győri Sándor
1913	Halász Lajos
1930-as évek:	Buda László
	Diós Lajos
	Kovács András
	Lakatos Sándor
	Stokker Lajos
	Vígh Imre
	Zöld Sándor
	Gere Ferenc

Hegyközségi jegyző

A hegyközségi választmány tagja, akit a közgyűlés választott meg. Feladata a választmány üléseiről jegyzőkönyvet vezetni.

1908-1909 Appán Gyula

Az emlékezők szerint a 20. század első felében Vámos István és Barabás Lajos töltötték be e tisztséget.

Hegyközségi pénztárnok

Egyetlen névre emlékeznek az idősebbek. A 20. század első felében Ferenczi István volt a hegyközség pénztárosa.

Jegyző

A községi elöljáróság vezető tagja és a községi közigazgatás vezetője a jegyző volt.

1768. január 15-én Nagy Ferenc, Bihar vármegye főszolgabírója és Dávid Gáspár vármegyei esküdt a micskei bírák és esküdtek előtt is felolvasták a vármegyei közgyűlés határozatait. Ennek 8. pontja a jegyző alkalmazására és feladataira vonatkozott:

„Minden helység nótáriust tartson, aki felvett portiót, annak beszédését, a helység közönséges jövedelmét és költségeit időről időre feljegyezze, mely szerint a bírák számot adhassanak. Az apróbb szomszédos helységek pedig ketten, hárman s négyen is tarthatnak egy nótáriust.”

Az 1772-es urbárium rendelkezése szerint „a nótáriust... a község a maga földesura nélkül választ és el is bocsáthatja”.

A micskei járás szolgabírói hivatalának 1849-ben kelt irata szerint a micskei körjegyzőséghez tartozott Vámosláz, Berettyókirályi és Szentlázár. Ez irat szerint Vámosláz és Berettyókirályi évente 25-25 forintot fizetett a jegyzői hivatalnak, Szentlázár pedig 20-at. Ezenkívül minden helység adott 5-5 Ft-ot írószerekre és gyertyákra, 50 részlet szénát és szalmát, egy öl tűzifát, az adó kidolgozásáért minden forint után egy krajcárt, a jegyzői lakhoz egy fél véka meszet és meszelőre 40 krajcárt, minden házzal bíró lakos egy negyed véka búzát vagy tengerit s a jegyző hivatalos kiszállításához 30 krajcárt. A jegyző köteles volt megjeleni hetente minden helységben a maga lován vagy fogadott szekéren.

A vármegye 1830. augusztus 31-én kelt leiratában kötelezi a jegyzőt, hogy egyenruhájához tisztí sapkát is viseljen.

A 20. század elején községi jegyző csak az lehetett, aki a középiskola nyolc osztályát sikerrel elvégezte, egy évig jegyzői gyakorlaton volt, a négy féléves községi közigazgatási tanfolyamot elvégezte és a jegyzői vizsgát letette. A községi jegyzőt a főszolgabíró által kijelölt három pályázó közül a községi képviselőtestület életfogytiglan választotta meg.

Micskén az 1700-as évek elejéig tudjuk visszavezetni a helybeli jegyzők névsorát. A nevük melletti évszám az

Jegyzőlak – 2008 –

említésük évét jelöli. Ezt megelőzően vagy utána is betölthették helységünkben hivatalukat.

1699	Bodnár István
1723	Demeter Márton
1728	Nánási János
1735	Demeter Márton
1743-1746	Horváth János
1751	Győri János
1754-1757	Keresztúri András
1763-1769	Molnár István

„1767. január 25-én helység ekkor Nótáriusának, Molnár Istvánnak kedves hitves társa Takáts Anna, aki 11 hét híjján 25 esztendő volt, meg halt. Tótiban lakó Malom Mester Takáts Mihály, mint nemző édes attyja házánál halt meg. Tótiban temettetett el.”

1770-1778 Kozma István

Hivataláról lemondott és élete végéig a Baranyi család tisztartója lett. 1778. május 10-én halt meg 46 éves korában.

1778	Szilágyi Ferenc
1781	Nagy János

1782-1783 Bódi János
1784 Szőke Sámuel
1785 Szöllősi Miklós

„1785. április 12-én Nemzetes Szöllősi Miklós Uram vette
Lakatos Mihály árva hajadon leányát Katalint.”

1786 Kiss József
1793 Molnár István
1794-1795 Kiss Sándor
1801 Tóth István

Meghalt 1801. február 2-án, 46 éves korában.

1804 Beregszászi István
1809 Nagy József
1810 Berényi István
1815-1816 Holló Sándor

1822-1824 Czékus Sámuel – a Baranyi család tisztartója
lett.

1829 Halmágyi Mihály
1830 Borsos János
1842 Keresztesy József
1848 Ertsey László
1849 Nagy Benjámín
1851 Nagy János

1852-1853 Molnár János
1854-1858 Balogh István
Miskolczy Dezső segédjegyző

1862-1863 Buda Ferenc
1864 Magyar István
1867 Balogh István
1870 Herpai János – érsemjéni születésű
1872 Balogh István

1873 Szabó István segédjegyző – Nagyrábén
született. Felesége a kémeri illetőségű Szigeti Zsuzsanna.

1879 Medvesi József

1880-1889 Kovács Gyula – Margittán született,
felesége Rácz Ilona volt.

1889-1909 Appán Gyula Diószegen született. Első
felesége a margittai Újházi Mária, a második Veres Zsuzsanna,
kivel Micskén kötött házasságot 1908. január 1-jén.

Abol ie meg van adom nekoldora mind azobnal akibnel vedem Abol is hite igaz
 meg amialnal is hivatalosnak emel, hog on a ma abol in Marom, az onn gyep
 jofoldant mely az un. cserezes. Nagy Hegyon levo. Koltom hirtalan ad:
 his dimondaban volt. ert megmasodhasdian aton. Et is abal adtam. K. H.
 adatos tozaga Lotlo huncz e ammal, isal ugyan megvan hys földem hoz
 haban a földöm kerserol figre a dajiarq. egy hivomint hi. Deqz is cetler
 fuzler Nylos Nis & Nalsi hivomint, melyelöl is, most a hivelerile
 edem hi attasaly. J. hi Nalsi hivomint valóságosan minden hite
 is jogalapnak emelhet. Keresztesy József

De minden a megbot eszamel, az abalam el adom, is hivomint hi
 hies is omiasada dezent. Koltom hivomint, mind magam, mind
 pedig minden hysram fozozom. Keresztesy, is a megvevo adatos
 van hivomint adal eszamel, is adom, hog hys, is hivomint,
 mint igaz penzen hysre tulajdonas, mind magam, mind minden
 cenzu mar adala.

Stellom is magyobb erjere hi adalam, magamint erum irt el
 adomas hivomint. Keresztesy József, Keresztesy József
 meg erisire. Keresztesy József 28. Mars 1842.

Chonem, abalam Keresztesy József jegyző által. Keresztesy József

Keresztesy József jegyző által 1842-ben írt szerződés

1917 Beöthy Ödön

Gára István segédjegyző – Nagybányáról jött

Micskére.

1925 Szedressy Andor – fia, Pál az evangélikus
 egyház püspöke lett Kolozsváron

1931 Flóra János

1936 Curteanu Ioan

1938-1940 Albutiu Iosif

1941-1944 Szöllősi István

1945 Tentea Gavril

1946-1950 Németi László

Kisbíró

Szegődményes községi alkalmazott volt, aki a községi
 elöljáróságnak nem volt tagja. Végrehajtási teendőket

intézett, nevezetesen a dobszó által történt hirdetéseket foganatosította. Jogviszonyát a község szervezeti szabályrendelete állapította meg.

Micskén a helyi előljáráóság a község háza épületében lakást biztosított a kisbíró és családja számára.

Csupán néhányuk nevét őrizték meg az iratok.

1755	Szondi Mihály
1858	Győri Sándor
1864	ifj. Buda Sándor
1867	Barabás Zsigmond
1885-1895	Szondi Károly
1896	Paublusztig János
1897-1898	Szondi Károly
1922-1925	Szondi István
1930	Szabó István
1933	Szondi István
1936	Barabás Sándor
1937	Juhász Sándor
1940-1944	Kis János majd Barabás Bálint
1947-1950	Németi Gábor
1959-2003	Szakács Sándor

Községi őr

A helységnek éjszaka az utcákat járó és őrző alkalmazottja volt a községi őr. A 19. századból három nevet ismerünk:

1898	Kalmár Bálint
1899	Fazekas Péter Kalmár Bálint

Községi pénztárnok

A község pénztárának kezelésével megbízott személy volt a községi pénztárnok. Három pénztárnok neve szerepel az iratokban:

1898
1930-as évek

Drágos Péter
Lakatos Péter
Váradi István

Mezőbíró

A mezőbíró a vetések, ültetvények feletti rendre felügyelt a határban. Gondoskodott arról, hogy a mezőőrök díjaikat pontosan megkapják, megbüntette a szabálysértőket. Működéséről jegyzőkönyvet vezetett.

Egyetlen micskei mezőbíró nevét ismerjük a 19. századból:

1866 Fekete József

Mezőőr

Kötelessége volt a kezelésére bízott területet felügyelni, a kártételeket megakadályozni, a kárt tevőt kinyomozni s arról jelentést tenni.

CHITANIA

De pre suma d. 560

ad Bucuriale Botoșeni

cară : 100 din casa comună

100 din paga de Craie

Luca la 22 febr. 1890

Luca Imre Szucs

Nyugta Szűcs Imre mezőkerülő fizetéséről

A jobbágyfelszabadítás utáni időből a következő mezőőröknek a nevét ismerjük:

1872	Barabás Lajos
1874	Beregszászi Mihály
1896	Kiss István
	Szabó Zsigmond
1898	Kiss István
	Szabó Zsigmond
	Tóth István
1899	Kiss István
1940	Szűcs Imre
	Megyesi Sándor
	Tóth István

Szolgabíró

Ő volt a járás élén a főszolgabíró helyettese és segédje. A vármegyei törvényhatósági bizottság életfogytiglan választotta és a járásba a főispán osztotta be.

Szolgabíró volt Micskén:

1850	Kecskés Lajos
1853	Vinkler Lajos helyettes
1873-1884	Lovász Gábor
1874	Kabós Ödön szolgabíró segéd
1876-1880	Kabós Ödön

Útbiztos

Három micskei megyei tisztviselő nevét ismerjük, akiknek a feladata a közutak karbantartására való felügyelet volt.

1887	Gruden Gusztáv
1890-től	Balogh Imre
1890-1910	Herpai János

Herpai 1858. május 11-én született Kecskeméten. 1890-ben lett útbiztos. Egy ekkor kelt irat szerint 62,5 km útszakasz tartozott felügyelete alá Mezőtelegd székhellyel, éspedig

Mezőtelegd-Hagymádfalva, Kistótfalu-Sástelek, Dernai út és az Élesd-Feketeerdő útszakasz az élesdi állomástól kezdődően. Herpai 1910-ben vonult nyugdíjba.

Herpai János útbiztos

1885
1890

Bizonyítvány

Alattal oxonnal bizonyítom, hogy Herpai János útbiztos az 1890 évi I. évi 148 §-ban előírt körülmények között feltehető.

Azért Herpai János útbiztos feltehető útbiztos jogára az 1890 évi I. évi 148 §-ban előírt körülmények között feltehető.

Herpai János útbiztos feltehető

Herpai János útbiztos
Herpai János útbiztos

Herpai János útbiztos bizonyítványa

Egészségügyi alkalmazottak

Bábák

Évszázadokon keresztül az asszonyok a bába segítségével szültek. Ezek képesítés nélküli, ún. parasztbábák voltak. Rendszerint idős asszonyok, akik maguk is többször szültek és ismereteiket tapasztalati úton szerezték. Egyesek komoly tapasztalatok birtokában, foglalkozásszerűen űzték a bábamesterséget. Tevékenységüket azonban számos komplikáció, fertőzés és baleset kísérte.

A bábáknak nem egyszer boszorkányos szerepet is tulajdonítottak, mint aki szemmel ver, aki meg tudja rontani a gyermekágyast és az újszülöttet, de ugyanakkor képes a gyógyításra, a kuruzslásra is.

A szülés levezetésén túl a bába feladata volt a gyermekágyas asszony ágyának megvetése, ágyba kísérése. Mindez szertartásosan ment végbe. Ha az újszülött gyenge volt, a bába keresztelte meg, nehogy keresztetlenségül haljon meg. Ezt nevezték bábakeresztésnek, száraz keresztelőnek. Meghatározott ideig, általában egy hétig naponta ment az anyát és az újszülöttet ápolni. Az ő feladata volt, hogy felkérje tisztségére a keresztanyát, hogy a keresztelőre meghívja a vendégeket. Ő vitte az újszülöttet a templomba. A gyermekágyas idő elteltével a fiatal anya első ízben a bába kíséretében ment a templomba. A bábának szolgálataiért általában előre kialakult összeget adtak természetben vagy élelmiszerben. Volt, ahol a gyermek első fürdővizébe vetették a bábának szánt pénzösszeget, máshol a keresztelő alkalmával adták az ún. bábapénzt, bocskorpénzt.

A 19. század második felében kezdődött meg a középfokú egészségügyi személyzet kiképzése. Az ország nagyobb városaiban alsebész- és bábaképző iskolákat létesítettek, ezek azonban nem tudták a valóságos szükségleteket kielégíteni. A magas halálozási arány a szülők és újszülöttek körében szükségessé tette egy olyan egészségügyi intézmény létrehozását, amely középfokú egészségügyi személyzettel tudja ellátni az országot.

Dr. Mózes Károly A nagyváradi egészségügyi oktatás történetéből című könyvében azt írja, hogy a nagyváradi Bábaképző 1873. január 7-én kezdte meg működését, amelyet fokozatosan bővítettek. Az iskola igazgatója, dr. Konrád Márk a növendékeket főleg a falvakból toborozta, ahova az iskola elvégzése után vissza kellett térniük. A tanítás nem volt ingyenes. A növendékek igen magas tandíjat fizettek. Esetenként a falvak vagy a községek küldtek képzésre növendékeket és fedezték a tanítás költségeit. A kiképzési idő öt hónapig tartott, így évenként két csoport növendék került ki az iskolából. Ennek következtében a csecsemő- és gyermekhalandóság érezhetően csökkent. A gyermekágyi láz – amely régebben nagyon sok áldozatot szedett – a század végére Bihar megyében évi nyolc-tíz esetre csökkent. Az anya- és gyermekvédelem terén mutatkozó javulás nagy mértékben a Bábaképző iskola jelenlétének, illetve a városokban és falvakon működő képzett szülésznőknek volt köszönhető.

A Bábaképző végzettjeinek tevékenysége a falvakban nem szorítkozott csupán a terhesek és szülők ellátására, orvos hiányában segítséget kellett nyújtaniuk a lakosság további rétegeinek is, hogy meggátolják ezeknek javasasszonyokhoz való fordulását. Ennek érdekében az iskola növendékei a szülészet és a nőgyógyászat mellett gyermekápolást, betegápolást, elsősegély-nyújtást is tanultak – balesetek és sürgősségi esetek –, valamint a fertőző betegségek felismerését és megelőzését.

A református egyház irattárában fennmaradt egy 1779. július 11-én kelt esküszöveg, melyet a bába tett le a lelkipásztor előtt. Ez bizonyítéka annak, hogy már ez időben, vagy ezt megelőzően is Micskén volt bábája. Az eskü szövege így hangzik:

Bába esküje

1779. július 11.

Bábaságbeli hivatalban hűséggel, jó lelkiismerettel eljárók:

1. Mihelyt beteghez hívnak, mind szegényhez, boldoghoz, minden személyhez válogatás nélkül elmegy, akár éjjel, akár nappal.

2. A kínlódó asszonyon segíteni igyekszel, azokat nem riogatod. Tehetséged szerint azon leszel, hogy mind az anya, mind a gyermek életben maradjanak.

3. A szülés után a beteghez egy hétig hozzá jársz, lesznek, akik tovább kívánják, jársz fizetésért tovább.

4. A született gyermek, ha egészséges, idejébe keresztapát, keresztanyát hivatván, a lelkipásztorral megkeresztelteted; ha pedig betegséget veszel észre a gyermekbe akár éjjel, akár nappal, mindjárt sietve felviteted a lelkipásztorhoz, hogy megkereszteltessen. A keresztelőre nem valami babonás vizet, hanem mindenkor tiszta vizet, tiszta edénybe viszel.

5. Semminémű igézetet, vagy nem adsz soha senkinek olyan vizet, vagy más eszközt, amelytől a gyermek elmenjen idő előtt, vagy olyat, amelytől méhében ne fogadjon a lány vagy asszony. Sőt, akárkit megtudsz, hogy nem törvényesen viselő, azt mindjárt a külső bírónak és aztán a lelkipásztornak beadod.

6. Amely gyermek burokban születik, azzal a burokkal semmi babonát nem teszel, sem másnak nem hagysz tenni.

7. Józan életet élsz, hogy akármilyen órában hivatalodra előállhass.

8. Soha lelkipásztorod eleibe ittasan nem jelensz meg, szegény szülőasszonynak gyengeségeit mások előtt ki nem beszéled, hanem azokat magadban tartad.

9. Más, különböző vallású komákat, annyival is inkább apákat és anyákat, nem hívsz. Magad soha a keresztelést semminémű esethez véghez nem viszed, tudván azt, hogy a Mennyei Király pecsétjét a bába kézhez nem veheti, mint az akire bízva van. Mindezekben hűségre, igazán és szorgalmasan eljársz.

Isten téged úgy segítjen!

A micskei bábák névsorából kitűnik, hogy a váradi Bábaképző beindítása előtt is voltak itt képzett bábák, akik vagy máshonnan jöttek, vagy a helybeli előjáróság taníttatta ki őket a maga költségén. Ezek az ún. cédulás bábák csupán 4-6 hetes tanfolyamon vettek részt. Név szerint a következő micskei bábákat ismerjük (az évszám említésük évét jelöli, tehát az előtt, illetve után is tevékenykedhettek):

1757 Juhász Istvánné

1789 Debreczeni Pálné

„1789. október 11-én Mitskei Bába Debreczeni Pálné 66 éves korában meghalt.”

1814 Hajdú Istvánné

1814 Fazekas Istvánné – Hajdú Istvánné mellett dolgozik

1814 Molnár Erzsébet – Micskére jövetele előtt Szalárdon volt bába

1824 előtt Nagy Sámuelné

Az 1824. dec. 17-én kelt jegyzőkönyv szerint „Nagy Sámuelné bába elnyomorodott, de más különben is alkalmatlan, mert mindenkin uralkodni szeretne, így az Eklésián és a Helységen is. Végeztetett, hogy el mozdíttatik és helyette Szatmári Ferencnét és Kis Borist alkalmazzák.”

1824-től Szatmári Ferencné

Kis Boris

1830-tól Szép Jánosné

„Vármegye kötelezi az előjárókat, hogy kitanult bábákat szerezzenek, Szép Jánosnét hívják meg Széplakról.”

1839-től Barabás Miklósné

Az 1839. május 20-án kelt jegyzőkönyv szerint „az előjáróság kitaníttatta a maga költségén a micskei özv. Barabás Miklósnét, Kis Máriát bábának. Esküjét letette.”

1863 előtt Lakatos Zsuzsanna

Az anyakönyvi bejegyzés szerint Lakatos Zsuzsanna bába 1863. április 11-én halt meg, 52 éves korában.

1869 előtt Tordai Istvánné

Tordai Istvánné, szül. Makai Sára bába 1869. január 17-én halt meg, 63 éves korában.

1871 Tóth Mária
1890 Juhász Ferencné
1891-1904 özv. Barabás Ferencné, szül. Kovács Jozefa

1897-1903 Cseri Ilona

Cseri Ilona „református okleveles bába” 1836. augusztus 11-én született Mezőtelkiben. Első férje, Pataki József elhunyt után házasságot kötött 1897. március 11-én, Micskén Farkas Péterrel.

1903-1937 Sallai Józsefné
Sallai Józsefné, szül. Váradi Eszter Legyesbényén született, Zemplén megyében.

1908 Szilágyi Péterné

1911-1913 Macsoda Erzsébet

Macsoda Erzsébet római katolikus vallású községi bába Bodonospatakon született, és 1913. március 4-én halt meg Micskén, 50 éves korában. Előzőleg, 1908-tól a Sánci tanyán volt bába.

1906-1912 Bornyi Lajosné
1906-1910 Fazekas Péterné
1913-1915 Pál Sándorné
1919-től Bujdosó Sándorné
1920-1945 Osváth Sándorné
1920-1922 Oláh Lajosné
1924-1940 Madó Julianna
1932-1937 Tóth Julianna
1934 Szalárdi Imréné

1938-1950 Nagy Lajosné

Bodonoson született 1895-ben. Fiatalon, 15 éves korában adták férjhez szülei egy Gasparik nevű, Felvidékről bevándorolt cipészhez. Házasságukból 14 gyermek született. Megözvegyülése után beiratkozott a kolozsvári bábaképző intézetbe. Második férje, a terjei Megyeri István kovácmester volt, akitől két gyermeke született. Terje és a

környékbeli falvak bábaasszonya volt ebben az időben. Második férjének halála után a micskei Nagy Lajos felesége lett, s falunkban folytatta tovább hivatását. 1964. november 11-én halt meg.

1939	Juhász Julianna
1940	Hubik Aurelné
1941	Kozák Miklósné
1941-1945	Borsi Eszter
1945-től	Csató Gézáné
1946-1947	Virgil Gavrilné

Orvosok

Adatunk van arról, hogy Micskének 1850-ben van orvosa. Bizonytal Tornyosy Ferencről van szó, aki házassága révén ekkor került falunkba.

1850-1865 Tornyosy Ferenc

1817-ben született a Szatmár megyei Óváron. Eredeti neve Tarnoska Kazimir volt. Orvosi tanulmányai végeztével belépett az Irgalmasok rendjébe. Az volt a legjelentősebb betegápoló férfi szerezetesrend. A rend tagjai többségükben nem papok, hanem orvosok, gyógyszerészek, segédorvosok és betegápolók voltak. Vállalták, hogy egész életüket a betegek ápolásának szentelik.

Első felesége Gyaloki Julianna volt. Tornyosy megözvegyült vagy elvált, mert 1850. május 9-én özv. Grudenné, Baranyi Jusztinát veszi feleségül. A Micskén kötött házasság tanúi Baranyi Lajos és Baranyi Ágoston voltak. A katolikus egyház pert indított ellene törvénytelen házassága miatt. Valószínűleg ekkor tért ki a római katolikus egyházból és lett reformátussá. A 1860. április 9-én tartott gyűlésen a református egyház presbiterévé választják. 1865. január 31-én halt meg, 48 éves korában. A halotti anyakönyvben ezt olvassuk: „Tornyosy Ferenc gyógy- és műtőorvos.”

Dr. Kovács Sándor rendelője – 1950-es évek

1919-1951 Kovács Sándor

1892-ben született Verebesen. Gimnáziumi tanulmányait Nagyszebenben és Gyulafehérváron végezte, az egyetemet Kolozsváron és Budapesten. 1919. július 15-én került körorvosnak Micskére. Felesége Hatvani Márta, nagyváradi tanítónő volt. Két gyermeke született: Imre és Sándor. Rosenfeld Ferenc zsidó kereskedő házát vásárolta meg, amelyet lebontatott és helyére újat építtetett. Ez ma az óvoda épülete. Később megvásárolta a Miskolczi család egykori házát, s a mellette lévő épületben rendezte be röntgengéppel is felszerelt magánrendelőjét.

1952-1954 Decusar Dan – idegsebész lett Kolozsváron.

1954-1960 Halász László – Nagyváradon lett szülészorvos

1960-tól Opris Rusu Aurel

1960-tól Opris Rusuné, gyermekorvos

Opris Rusu Marosvásárhelyre került orvosnak. Az 1989-es fordulat után a Vatra Romaneasca szervezet elnöke lett, s magyarellenes kitéréseiről vált hírhedtté.

?-1989 Molnár József

?-1989 Molnár Mária

1989-től Schechek István

1990-2001 Popovici Liviu

1990-től Popovici Carmen

Kovács doktor idejében az orvosi rendelő az orvos családi házában volt. Decusar és Halász doktor idejében a rendelő és a szolgálati lakás a mai óvoda épületében volt. Opris doktor idejében költözött a rendelő mai helyére, Vályi Ferenc malomtulajdonos államosított házába.

Fogorvosok

1958-1960 között Margittáról járt ki Micskére egy fogorvosi rendelővel felszerelt autóbusz, és a Szatmári-kertben, illetve az orvosi rendelő mellett vehették igénybe szolgáltatását.

1960-ban az orvosi rendelőt egy fogorvosi rendelővel bővítették ki, s az épületet egy 72 méter hosszú betonkerítéssel vették körül. Az építési munkálatokat Albert Imre, margittai kőműves mester vezette. A segédmunkásokat a községi néptanács biztosította a falubeli férfiak közmunkára rendelésével.

Bár a rendelő elkészült, folyamatos ellátás – fogorvos hiányában – nem volt Micskén. Az alábbiakban azokat említem, akik hosszabb ideig rendelkeztek falunkban.

? Dani József

1982 előtt Bíró Ilona

1982-1987 Halász Irén

Állatorvosok

Az állatorvosi rendelő székhelye a Szatmári Király család államosított háza. Az 1950-es évek második felétől a következők szolgáltak Micskén:

Szabó János
Vidican Aurel
Szabó János
Pop Mircea
Gyöngyösi Sándor
Ispas Aurel
Tofan László
Varga Mihály
Truşca Dan

[Erdélyi Magyar Adatbank]

Foglalkozások

A fejezet forrásanyagát elsősorban a református és a római katolikus egyház, valamint Micske község 1896-ban megkezdett polgári anyakönyvei képezik.

A református lelkészek az 1700-as évek végétől, a római katolikus plébánosok pedig csak az 1850-es évektől jegyzik be az anyakönyvekben szereplők foglalkozását. Így, kevés kivételtől eltekintve, településünk lakosainak foglalkozását a fent említett időpontoktól tudjuk nyomon követni.

Asztalos

Presbiteri jegyzőkönyvünk említi 1830. április 4-én „a micskei születésű Fogarasi István asztalosmestert”, aki „a rektor elébe állványt adományozott”. 1857-ben egyházunk gondnoka a számadási naplóba bejegyzte: „Fogarasi István asztalosnak a parókián és templomba tett munkáiért összesen fizettem 60 pft és 15 kr-t. Ugyanezen asztalos cselédje kosztjáért 30 pft és 16 kf-t.”

Anyakönyveink a 19. század második felében a következő helybeli asztalosmesterek neveit említik:

1864	Boros Mátyás
1867	Fóris Mihály
1879	Szondi Károly
1879	Kiss Károly
1884	Boros Lajos

A 20. század első felében asztalosmester falunkban:

Deák Imre
Bajusz József
id. Diós István
Drágos Pál
Drágos Péter
Fazekas Imre
Fóris Sándor
Szondi Károly

A század második felében a következők folytatják e mesterséget:

Bertalan Gyula
ifj. Diós István
Drágos László
Drágos Pál
Győri János
Győri Árpád
Kiss Gyula
Kiss Imre
T. Lakatos István
Vass Mihály

Ács

Az 1850-es évektől ismerjük név szerint első ácsmestereinket.

1854	Osváth Sándor
1856	Kendi Károly
	Toroszkai János

Ottományi születésű, felesége a micskei Kiss Julianna. 1857-ben munkájáért református egyházunk 14 Ft. és 30 Kr. fizet.

A 19. század második feléből a következő ácsmesterek nevét ismerjük:

1864	Szilágyi János
1864	Földesi Nagy Sámuel
1868	Szilágyi Ferenc
1870	Marozsán Károly
1889	Magyar Sámuel
1895	Bíró Imre

1895	Szilágyi Károly
1896	Sall István – „önálló ács iparos”
1896	Kún László – „ács iparos”
1896	Szilágyi Lajos – „önálló ács iparos”

A századfordulón és az azt követő években e mesterséget folytatta:

1903	Buda Mihály
1904	Vámos Mihály
1904	Mester Lajos
	Barabás Sándor
	Mikó Lajos
1907	Tóth József ácsmester
1907	Beke László ácsmester
	id. Bertalan József
	Beke Ferenc
	Varga Károly
	Bíró Imre
	Paublusztig Gyula
	Budai Sándor

Az 1930-as évektől micskei ácsok voltak:

ifj. Sall Márton
Buda Lajos
Tóth Sándor
Tóth István
Kovács András
Paublusztig János
Nagy Gyula
Vámos Mihály

A múlt század utolsó évtizedeiben e mesterséget folytatta, illetve folytatja mind a mai napig:

id. Diós Bálint
Lakatos Gyula
id. Diós Károly
Szondi Sándor
id. Buda József
ifj. Diós Bálint
ifj. Diós Károly

Borbély

Egyetlen szakmabeliről van tudomásunk településünkön.

Csató Géza

Egyházi irataink hol borbélyként, hol fodrászként említik. Tudjuk, hogy 1920-ban már Micskén él, ahol lakást bérel. Nem csak otthon dolgozik, hanem hívásra házhoz is megy.

1945-ben költözött el Micskéről, amikor az érbogyoszlói Borsi Etelkát vette el feleségül.

Csizmadia, cipész

Az 1773-as összeírás egy csizmadiát, azaz csizmákat készítő és javító iparost említ Micskén.

E század végén a református anyakönyv két személy foglalkozásaként említi.

1792 Szabó László csizmadia

1795 Öreg Szabó Miklós csizmadia mester

Az adatok szerint később sokan folytatták ezt a mesterséget falunkban. Sokaknak nem telt új lábbelire, így az elhasznált, elkopott cipőket, csizmákat újra és újra megjavíttatták, bőven adva munkát az ezzel foglalkozóknak.

Az 1800-as évek második felében a következők foglalkoztak lábbeli készítésével, illetve javításával:

1807 Balogh Ferenc vargalegény

Margittai születésű volt, s ez év december 27-én halt meg 27 éves korában.

1860 Kovács József

1863 Molnár Mihály

1866 Major András

1869 Vocskis János suszter

1869 Madari Imre

1869 Szabó Sándor

- 1871 Török Sándor
- 1871 Gőz Imre
- 1872 Madari Bálint
- 1878 Makra József csizmadia
- 1878 Tatár Péter
- 1884 Incze Imre susztermester
- 1887 Auer György cipésmester
- 1888 RácZ József csizmadia
- Szabó József csizmadia
- 1890 Horváth Miklós csizmadia
- 1890 Szondi László csizmadia
- 1890 Oláh Sándor csizmadia
- 1897 Szabó Károly
- 1898 Tunyogdi István foltozó csizmadia

A századfordulón és az azt követő években e szakmában dolgozott:

- Weiss Ignác cipész
- Féner Ferenc cipész
- Gelb Jakab cipész
- Baróti Károly csizmadia
- Deák Imre susztermester
- Mester Imre cipésmester
- Papp János
- Kelemen Mihály csizmadia
- Horváth Miklós csizmadia
- Deák József csizmadia
- Simai Vince cipész
- Szabó Károly csizmadia
- Tóth Imre

1920-1940 között nemcsak javítással, hanem új lábbeli készítésével is foglalkozott:

- Madari Imre csizmadia
- Székely Árpád susztermester
- Csekő Sándor csizmadiamester
- Perei Lajos
- Fazekas Gyula
- Sipos Lajos

Kún Béla
Kovács András
Lakatos Károly
Simai Ferenc

Ugyanebben az időben inkább javítással foglalkoztak:

Juhász Lajos
Iván József
Sall József
Lakatos Péter
Lakatos Lajos
Zöld István
Szabó János
Andrásy György
Barabás István

A második világháború után cipőjavítással foglalkoztak:

Juhász Lajos
Matolcsi Pál
Madari Gyula
Sipos István
Darnyó Pál

A szakma egyetlen művelője ma falunkban:

Diós Lajos

Dohánykertész

Leginkább a 19. század második felében találkozunk településünkön erre képesített személyek neveivel. Ők a faluban, illetve a Sánci-pusztán a zsidó bérlők alkalmazottaiként gyakorolták foglalkozásukat. Anyakönyveink a következőket említik:

1895 Minya István
1895 Kádár Bálint
1895 Nagy József
1897 Tóth Károly

Faragó

A faragó fafaragással foglalkozó iparost jelent. Lehetséges, hogy falunkban ez az elnevezés elsősorban gombfák készítőire utal. Faragóként szerepel egyházi iratainkban:

- 1847 Szilágyi István
- 1861 Szilágyi János
- 1871 Szilágyi Ferenc
- 1907 Beke Ferenc napszámos faragó
Tóth István faragó, napszámos

Gombfák a református temetőben – 2008 –

[Erdélyi Magyar Adatbank]

A múlt században gombfa készítésével is foglalkozott:

Paublusztig János
Paublusztig József
Bertalan Gyula
Bertalan Imre
Buda László
Juhász Péter
ifj. Paublusztig János
Tripó Pál
Oláh József
Oláh Lajos

Fazekas

Barabás Ferenc 1761-ben kelt robotjegyzékében olvassuk: „Margittán volt fazekasért”. E megjegyzés utal arra, hogy Micskén nincs cserépedények készítésével foglalkozó kézműves. A fazekas szó ebben az időben csempekályha készítésével foglalkozó iparost is jelentett.

A micskei fazekasság egyetlen megmaradt példánya – 2008 –

1763-ban Nagy Mihály tisztartó számadásában említi a micskei Morvai Istvánné fazekast, aki a Baranyi család részére edényeket készített.

A 19. század elején élt Micskén a margittai származású Törő Pál „edényes mester”, akinek a felesége a helybeli Ujvárosi Katalin.

A múlt század végén a Felszegen Séni Imre háza alapjának kiásásakor egy égetőkemencét találtak, amely tele volt már kiégetett edényekkel. Ezekből sajnos csak egy darab maradt meg, amely – Emődi János megállapítása szerint – az 1600-1800 közötti években készült.

Gubás

Három micskei mester és egy segéd nevét ismerjük, akik durva posztóból készítettek felsőkabátot.

1871	Nagy István gubásmester
1867-1901	Kiss József gubásmester
	Fraszt Gábor gubássegéd
	Hadady Gyula gubásmester

Ez utóbbi Margittán született, s házasság révén került falunkba.

Gyékényfonó

A gyékény állóvizek barna, buzogányos virágzású, éles levelű növénye. Ennek rostos levele, szára fonható, szőhető anyag.

Falunkban a múlt században többen is foglalkoztak gyékényfonással. A Berettyó partján és Szászcután szedett gyékényből kenyereskosarat, szakítókosarat, széket és dikót (hárságy) készítettek. Voltak, akik a szomszéd falvakat járva árulták termékeiket. Említésre méltók:

Buda László
Borbély Sándor
Osváth Ferenc
Tolvaj Imre
Vas Károly

Kerékgyártó

Településünkön számos iparos volt, aki fából kocsit, kereket stb. készített az utolsó két évszázadban. Első ismert kerékgyártónk 1794 – Szodorai András „kerékgyártó mester“

Az anyakönyvi bejegyzés szerint 1793-ban telepedett le Micskén.

A 19. századból a következő kerékgyártók neveit ismerjük:

1838	Buda István
1844	Veizer József
1844	Veizer János
1856	Tóth András
1868	Dalmadi Lajos
1871	Fábián Antal
1872	Veizer Károly
1884	Szabó György
1898	Szabó Gyula

A 20. század első felében e szakmában dolgoztak:

Drágos István
Székely Imre
Székely Mihály
Buda László
Székely Gyula
Mikó Lajos
Tripó Pál

A kollektív gazdaság műhelyében kerékgyártók voltak:

Buda László
Buda Sándor
Tripó Pál

Jelenleg két szakmabeli van Micskén, de egyik sem eredeti foglalkozását folytatja:

ifj. Buda László
Bertalan Gyula

Kertész

Kertészettel, kertműveléssel foglalkozó, illetve erre képesített személyt jelent.

A 19. században öt személy foglalkozásaként említik az anyakönyvek:

1841	Perge Erzsébet
	Fazekas Péter
1872	Kapcsos István
1872	Csorba Miklás
1876	Berényi Ferenc

Ők a Sánci-tanya bérlőinek, vagy a helybeli birtokos családoknak az alkalmazottai voltak.

1921	Rozenfeld Aladár
Demjén Emil birtokos kertésze volt.	
1921	Albert István.

1943-ban az anyakönyv kertészként említi a makói születésű Szentesi Józsefet.

Kéményseprő

Egyetlen micskei vonatkozású adatunk van e foglalkozással kapcsolatban. Kéménykotróként említi az anyakönyv falunkban 1843 és 1865 között Gergely Jánost.

Kézműves

Anyakönyvünkben 1864-ben kézművesként szerepel a paptamási születésű Imre Lajos. Felesége a micskei Erdei Ilona.

1877. január 18-án hunyt el Stankovics Anna kézművesnő, Madari Imre felesége.

Kocsis

A jobbágyfelszabadítás után a paraszti árutermelés, piacozás a lótenyésztés fellendülését eredményezte. A főként

szőlő- és gyümölcsstermesztésből élő micskeiek nagy része nem rendelkezett lófogattal. Ezért áruszállítással foglalkozó helybeli fogatosokkal szállították árujukat a margittai, a váradi és a debreceni piacra. Ha egy fogatos kölcsön munka fejében dolgozott, ezért négy napi gyalogos munkát is elkért.

A kedvező fuvarozási lehetőségek miatt falunkban sokan választották ezt a foglalkozást. Kocsis volt Micskén a 19. század második felében:

1855	Oláh József
1866	Kovács István
1869	Uri Károly
1876	Kerezi Pál
1884	Mogyorósi Márton
1888	Magyar Ferenc
1889	Varga Imre
1890	Győri Sándor
1893	Iván Mihály
1893	Kerezi Imre
1894	Kún Sándor
1894	Szűcs János
1897	Kosztá József
1899	Orbán György

A 20. század első felében fuvarozással foglalkoztak:

Barabás Sándor
Barabás Zsigmond
Bíró Lajos
Fehér Sándor
Győri Ferenc
Karajos Sándor
Kis Karajos Sándor
Kis Gábor
Kis Béla
Kovács Gyula
Lakatos Károly
Nagy József
Putnoki Vince
Renn Lajos
Sipos Imre

Kovács

Kalapálással formált vasalások, tárgyak, alkatrészek készítésével, illetve patkolással foglalkozó iparosainkról bővebb ismereteink vannak.

A tisztartók számadásaiból tudjuk, hogy az 1700-as évek második felében a Baranyi családnak uradalmi kovácsmesterei voltak Micskén.

Falunk első kovácsmesterei cigányok. Református egyházunk anyakönyvei a következőket említik:

1733 Cigány Gáspár kovács

1765 Cigány János

Vele vaskaput csináltatott a református egyház a jelzett évben.

1802 Cigány Kovács Galamb Mihály

„Az egyháznak csinált 150 poczok szeget 3 pengőforintért.” 1854. szeptember 20-án.

1802 Bosányi Ferenc „kovácslegény”

1857 Jeremiás Mihály cigánykovács

A cigányok mellett helybeli vagy máshonnan ideköltözött magyarok is művelték ebben az időben e mesterséget.

1816 Murguly Ferenc.

Mesterségét fia, Murguly György folytatta, aki Buda István házánál lakott, s végrendeletében 1835. április 15-én meghagyja: „...a Mitskei Reformata egyház részére hagyom minden nevezendő kovács mesterséghez való szerszámomat”. 1854. szeptember 9-én az egyházközségnek „Murguly György csinált 40 poczok szeget, fizetődött érte 48 krajcár”. 1855 novemberében a református egyház „Murguly György eltakarításaért 1 pengőforintot és 2 krajcárt”, december 29-én pedig Murguly Györgyért a Római Catholikus lelkésznek 2 pengőforintot” fizetett.

1856. február 12-én „Murguly György által hagyományozott vasszerszámokért adtak 5 pengőforintot és 39 krajcárt árverésen. A következő évben a gondnok

jelenti, hogy „Murguly György hagyatékából megmaradt szerszámdarabokat eladtam vámoslázi Jónás Ferencnek 10 pengőforintért”.

Murguly Györggyel egy esztendőben említik irataink 1834 Barabás Miklós, „a helység kovácsa” Kozák János kovács nevét, aki 1835-ben „a harangot reperálta”.

Anyakönyveinkben az 1800-as évek közepén még három helyi kovácmester neve szerepel. Kovács Pallagi István

1854. augusztus 13-án „csinált 76 poczok szeget, fizetést nem vett érte”.

1854 Pallagi Mór
 Szilassi János

Az egyházunk „többrendű munkáért fizetett 3 pengőforintot és 34 krajcárt” 1854-ben. Szilassi János nemesi címmel rendelkezett.

A 19. század második feléből a következőkről van tudomásunk:

1857 Szilassi Lajos
1862 Hundemer Bernát
1865 Jeremiás Mihály
1865 Szilágyi Lajos
1866 Lakatos Gábor
1871 Albert István
1877 Jónás Ferenc
1878 Jeremiás Elek
1877 özv. Murguly Sára kovácmesternő
1893 Fazekas Péter
1895 Kozák József községi kovács
1899 Murguly Károly kovácmester

A 20. század első felében e mesterséget folytatták:

Bende János
Barabás Lajos
Barabás Sándor
Bordás Lajos

Bornyi Lajos
K. Kovács Ferenc – a Kis utcán volt műhelye
Nagy Lajos – a Burgundián volt műhelye
Szűcs Sándor – a Burgundián volt műhelye
Tóth József
Varga Lajos
Zeleznik András

Az 1950-es években kovácsmesterek voltak:

ifj. K. Kovács Ferenc
Kozma Imre
Renn István

A kollektív gazdaság kovácsműhelyében a következők dolgoztak:

Barabás Gyula
Kócza Endre
Kozma Imre
Szilágyi Károly

Kosárfonó

Fűzfavesszőből kosarakat és egyéb fonott tárgyakat készítő kézműveseket neveznek kosárfonóknak. A múlt században ezzel foglalkoztak:

Kovács János
id. Lakatos István
Szondi Sándor
Kotlácsik István
Buda Sándor
Lakatos Károly
Szilágyi Károly

Ez utóbbi főleg demizsonokat kötött és hasított vesszőből puttonyt készített.

Jelenleg egyetlen férfi készít kosarakat eladásra:
Balázs Dániel.

Kötélverő

Egyetlen kötelet készítő iparos neve maradt fenn iratainkban. A diószegi születésű Farkas József kötélverőt 1856-ban említi anyakönyvünk. 1869-ben halt meg Micskén.

Kőműves

Első, név szerint ismert kőművesei a falunknak:

1841	Nemes Jákób
1847	Szabó József
1847	Osváth Dániel
1864	Szabó István
1871	Czompó István
1877	Birkner Boldizsár

A 19. század végén építészként említik anyakönyveink a következőket:

Szilágyi Lajos
Bertalan József
Buda Mihály
Illés Mihály
Ráksi Lajos

Az 1920-1940-es években e szakma jelesebb képviselői:

Szilágyi Sándor
Szilágyi Bálint
Vámos János

A kollektivizálás után kőművesként dolgoztak Nagyváradon többek között:

Bihari Gyula
Demjén Gyula
Buda László
Diós Károly
Diós Zsigmond
Fenyvesi József
Fülöp Lajos
Szilágyi Barnabás
Vigh Ferenc

Órás

Képzett órasmester nem volt falunkban, de a múlt században ketten is értettek az elromlott órák javításához:

Kiss István

Juhász Imre.

Pintér

Amint az uradalmi alkalmazottak névsorából is kitűnik, Micskén a szürethez, a bor készítéséhez, tárolásához szükséges edényeket évszázadokon át helybeli pintérmesterek készítették; így hordót, szüretelő puttyont, töltikét, kármentőt, merítőt, dézsát, kiürítő edényt, ugyanakkor virágedényt, itató csöbört stb.

Anyakönyveinkben a 19. század második felében a következő pintérek szerepelnek:

1819	Buda János
1834	Kún László
1853	Farkas János
1867	öreg Kún László ifj. Kún László
1871	Staudinger János
1880	T. Nagy Sámuel
1893	Kovács Mihály

A századfordulón e mesterséget folytatta:

1900	Kún Zsigmond
1911	Szabó Lajos Makovics Pál Herbel István Szabó Sándor

A 20. század jelentősebb pintérei falunknak:

Kerezsi Sándor

Ő tanította meg a mesterségre id. Szondi Miklóst és Romocea Jánost Micskéről, Szabó Zsigmondot Poklostelekről és Retek Józsefet Szentjobreől. Az inaskodás három évig tartott.

Kún Sándor fiatal korában Micskén dolgozott, majd Nagyváradon folytatta mesterségét. A többiek a következők:

Csathó Géza
Sal Ferenc
Sal Sándor
Szabó Lajos
Barabás Pál
Kerezi József
Nagy János
Szondi Gyula
Baróti Lajos.

Ez utóbbi az 1970-1980-as években a nagyváradi hordógyár igazgatója lett.

Jelenleg ketten ismerik e mesterséget:

Szondi Miklós
Barabás Attila

sen foglalkezik, vagy pedig utolsó gyakorlatosai jelzést nemokan hasznú. „Következésképpen nem alkalmazható hordójelzőként az, aki a kádárpart úti, mert a hordók készítését és javítását töképen ez az ipar gyakorolja.“

A törvény szerint kihágást követ el és mennyiben cselekménye súlyosabb beszámítás alá nem esik, 200 P-ig terjedő pénzbüntetéssel büntelendő az a hordójelző, aki a hordót tudva hamisan, vagy anélkül lát el jelzéssel, hogy annak valóságos tartalmáról az előírt módon meggyőződött volna, vagy aki ilyen célra a jelzőeszközöket és bélyegzőket másnak rendelkezésére bocsátja.

Az olyan hordójelző, akít az előző bekezdésben foglalt kihágás miatt elítéltek, állását elveszti, a többé hordójelzőnek nem alkalmazható.

Mindenféle boros és bareli hordót készít

EGER, KERTÉSZ-U. 98.

FODOR MIKLÓS

kádármester

KUN SÁNDOR kádármester **NAGYVÁRAD**

Rendelésre és rakdárny bészít
minden a szabványra vonatkozóan

FERENC-U. 12. SZÁM

Kún Sándor micskei születésű pintér hirdetése a Kádár című könyvben, Budapest 1943

Seprűkötő

Micskén mind a mai napig foglalkoznak cirok-termesztéssel. Ennek bugaszárát használják seprűkötésre.

E foglalkozás micskei képviselői közül megemlítjük:

Lakatos Károly

Fejős István

Paublusztig János

Lakatos Zsigmond

Ez utóbbi mind a mai napig foglalkozik seprűkötéssel.

Szíjgyártó

Bőrből való eszközök, lószerszámok készítésével foglalkozott a kollektív gazdaság műhelyében:

Oláh Imre és

Lakatos Péter.

Szobafestő

Az 1900-as évek elején házasság révén Micskére költöző, munkácsi születésű Fuchs Dániel mestersége szobafestő. Felesége Kocsis Julianna volt, akivel 1902. június 12-én kötött házasságot.

A múlt század második felében Megyesi Lajos és Bíró Imre folytatta a mesterséget.

Szűcs

Egyetlen, kikészített szőrméből ruházati cikket készítő iparos névvel találkozunk Micskén. Az 1860-1870-es években anyakönyveink többször említik Kovács Ferenc szűcs nevét.

Szabó

Falunk első, név szerint ismert szabója az ide települt özv. Szondi Péterné fia aki „szabómesterséget űz” 1756-ban.

Jelentős földterülettel rendelkeznek: „kilenc köböl alá való búzavetéssel, három szekér szénát adó réttel és hat kapás szőlővel”.

Az 1763-as összeírás szerint Micskén egy szabó van. Bizonyára azonos az előbbivel.

Az 1800-as évek második feléből az iratok a következő személyeket említik:

1842	Putnoki Nagy Dániel szabó
1850	Székely Zsuzsanna – „szabó személy”
1860	Fress György
1864	Prém György
1870	Pásztor János – „önálló szabó”
1896	Székely Andrásné

A 20. század első felében ruhavarrással foglalkozott:

Lindenmayer Lénárdné
Osváth Zsuzsanna
Bajusz Ferencné
Fórizs Ilona
Csathó Lajos
Nagy Irén
Szabó Emma

Ez utóbbi a Miskolczi család utolsó micskei leszármazottja. Singer varrógépén nagyon sok helybeli fiatalasszonyt tanított meg varrni.

Az 1930-1940-es években szabóműhellyel rendelkezett:

Bandi Pál
Megyesi Károly
Erdőssy Bertalan
Szabó Pál

Erdőssy Nagyváradról költözött Micskére és az egykori Baranyi csapszékben volt a műhelye.

A 20. század második felében ruhák varrásával foglalkozott, illetve foglalkozik:

Drágos Péterné
Diós Teréz
Juhász Erzsébet

KERÜLETI KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA NAGYVÁRAD

99.929. /1943. jkt. sz.

Sorszáma: 542./1943.

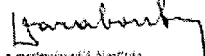
Mesterlevél

SZÁBÓ PÁL férfiszabó segéd - -
M. R. A. T. - - - - , aki 1914. ében Kolozsváron köntög -
ben - - - - született, (anyja neve: Törökonyi Julianna - - -)
református vallású micske-i - - - - lakos a
M. R. A. T. N. Á. R. Á. D. O. N. - - - - működő mestervizsgáló bizottság előtt
1943. évi június - - - - hó 28. napján sikerrel letett vizsgálatát
alapján ezennel

- - - - férfiszabó - - - - mesternek
nyilvánítjuk, mihez képest az egyéb törvényes kellékek fennforgása esetében
ebben az iparban iparjogosultságot kaphat

Fentnevezett a „mester” megjelölést iparával kapcsolatosan cégében,
nyomtatványain és hirdetéseiben jogosan használhatja.

Nagyvárad, 1943. évi június - - - - hó 6. napján.

a mestervizsgáló bizottság
elnöke.

nagyvárad kerületi kereskedelmi
és iparkamara elnöke, dr. SZABÓ
JULIÁN.

Jelen mesterlevél a kamara
a mestervizsgáló bizottságtól visszaküldött példányára
1943. június 28. sz. a jegyezve be.
Kmf.

A nagyvárad kerületi kereskedelmi és iparkamara nevében:

elnök.

Szabó Pál mesterlevele

Juhász Etel,
Hajdú Zsuzsanna
Barabás Magdolna stb.

Férfi szabók voltak:

Sal Ferenc
Drágos Győző
Jakab Csaba,
ill. mind a mai napig Jakab József.

Szövő-fonó

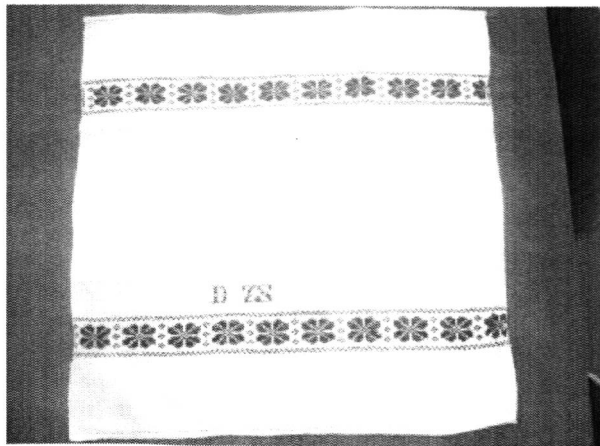
Micskén sok családnak volt szövőszéke. A természetett és feldolgozott kenderből az asszonyok lepedőt, szakítókendőt, törölközőt, zsákot, abroszt, sütőabroszt, szalvétát szőttek, illetve rongyból szőnyeget.

A vásznat főleg piros szedett, vagy bársonycsíkokkal díszítették.

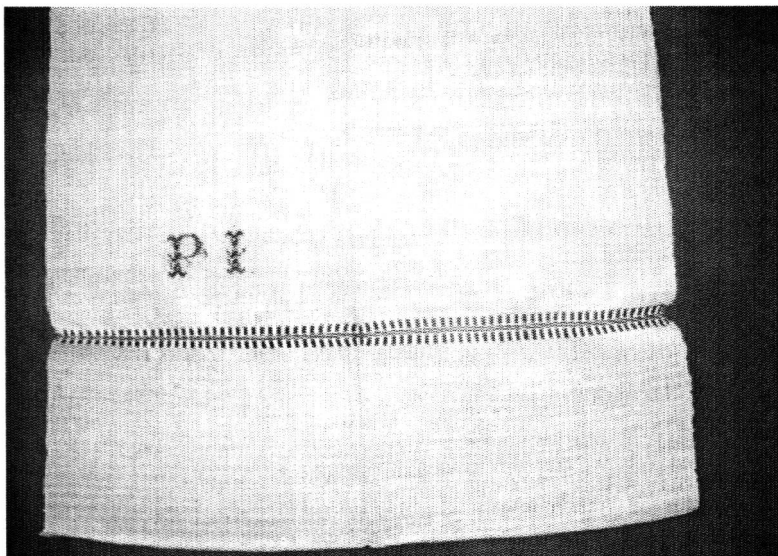
Anyakönyvünk az évszázadok során egyszer említi foglalkozásként.

1830 Beke Sára szövő-fonó

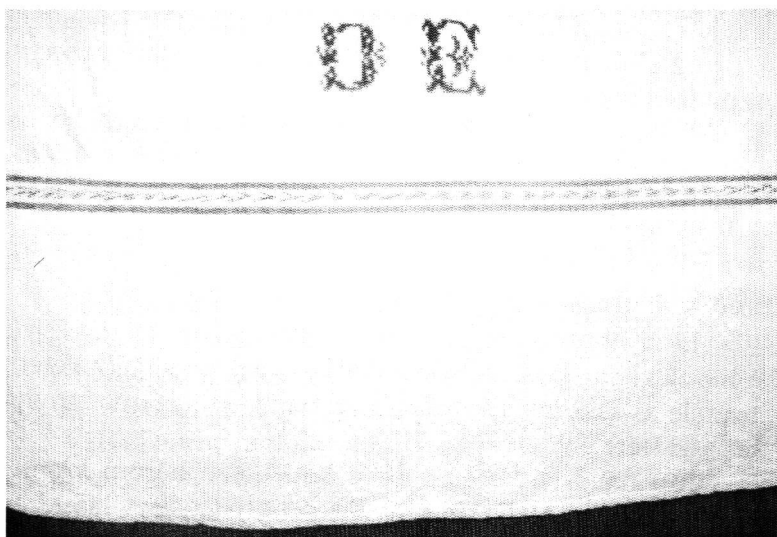
Ez évben halt meg 72 éves korában.

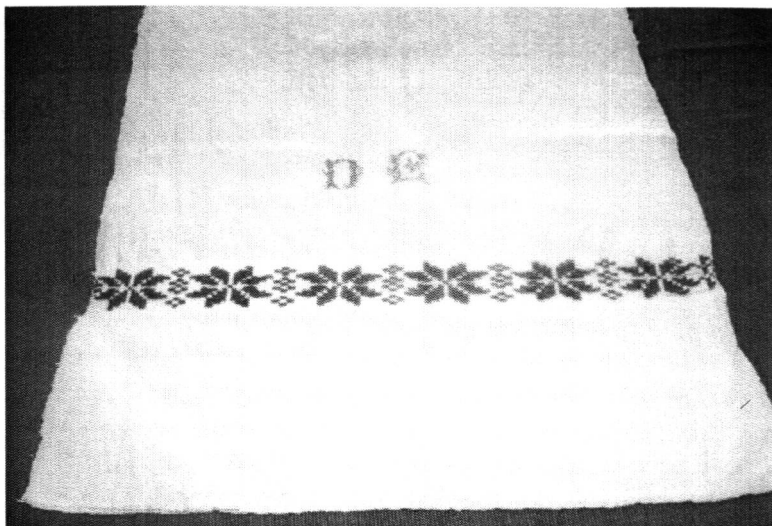
Szedettsíkös kendő. Készítette Paublusztig, szül. Diós Zsuzsanna az 1930-as években

Bársonycsikos törülköző. Készítette Paublusztig Zsuzsanna az 1950-es években, Ilona leányának. – 2008 –

Törülköző nemzetiszínű bársonycsikkal. Készítette Kozmáné, szül. Diós Etelka az 1950-es években. – 2008 –

Szedettcsíkos törülköző. Készítette Kozmáné, szül. Diós Etelka az 1950-es években. – 2008 –

Takács

Az 1763-as összeírás szerint Micskén egy takács, vagyis szövéssel foglalkozó iparos volt.

A 19. századból név szerint ismerjük: B á n h e g y e s i Bálint takács nevét, aki az 1870-es években műveli e foglalkozást.

Tapasztó

Elsősorban micskei cigányasszonyok foglalkozása volt a házak falainak sárral való vakolása. 1882-ben Nagy Péterné tiszteletes-asszony 30 krajcárt fizetett „a cigány lánynak tapasztásért”.

Anyakönyveinkben csak a következő három személy foglalkozásaként olvashatjuk a „tapasztó cigány” kifejezést:

- 1830 Varga Klára
- 1900 Magyar Terézia
- 1903 Hamza Veronika

Téglavető

A téglá a legrégebb kerámiai készítmények egyike. Az egyiptomiak már Kr.e. 6.000 évvel égettek téglát.

Az 1760-as években kelt tiszttartói számadások gyakran említik e foglalkozást Micskén. A református egyház anyakönyvében szerepel falunk első ismert téglavetője.

1776 Szoboszlai Ferenc

A 19. században falunkban letelepedő cigányok foglalkozásaként említik az anyakönyvek. A Téglavető határrész is a cigányok egyik lakóhelye volt ebben az időben.

1882	Varga Lukrécia
1887	Varga Anna
1889	Varga Ágnes
	Varga György
	Gáti Anna
1891	Varga József
1892	Móna Imre
	Varga Eszter
1902	Hamza Veronika
1909	Seres Julianna
	Varga Piroska
1920	Páskuj Lóránd
1949	Hamza Lajos
	Hamza Lóránd

Ez utóbbiakat anyakönyvünk téglamesternek nevezi. A Téglavetőn dolgoztak és ott volt a téglavető kemencéjük is. A homokot a Berettyóról hozatták és egy fából készült hosszú asztalon öntötték formába a téglákat.

Vályi Ferenc malomtulajdonos 1946-1947-ben építtette lakóházát, amelyben ma az orvosi rendelő működik. Az épülethez szükséges téglákat a helybeliek által Rakónak nevezett cigány vetette és égette ki a Rétkút mellett készített kemencében. Minden téglába beleégette a V.F. monogramot is.

Tojáskereskedő

A múlt század elején költözött Micskére a Kígyóson (Békés megye) született és Kúnágotán (Csanád megye) élt Ricz Ferenc, aki tojáskereskedéssel foglalkozott. Ekhós szekérével járva vásárolta fel a környéken a tojásokat és adta el távolabbi települések piacain, vagy ott, ahol drágább volt.

Vályogvető

A vályogtégla nedves agyagból szecska és szalmatörmelék hozzáadásával kezdetleges deszkaformákban készült, napon szárított téglá. A vályogépítkezés igen elterjedt volt, a micskei házak legnagyobb része is ebből készült.

A helybeli cigányok jelentős része foglalkozott vályogvetéssel a Téglavetőn, illetve a Görböc kút mellett. Anyakönyvünk három személynek jelöli meg állandó foglalkozásként a vályogkészítést:

1875	Kerezsi József
1880	Budai János
1895	Varga Sándor

Saját szükségletükre vagy eladásra a helybeli magyarok is vetettek vályogot. Említésre méltó a múlt századból Borbély Sándor és családja. Feleségével, Florikával, valamint Ferenc, István, Mihály és Sándor fiával a Téglavetőn dolgoztak. Amikor a rossz idő esetén nem dolgozhattak, ezt mondogatta: „Isten segedelmével, ha holnap jó idő lesz, személyenként százat kiütünk”.

Vincellér

Igen gyakori foglalkozás volt Micskén a vincellérség már az 1600-as évektől kezdve. A szőlőterülettel rendelkező családoknak a hegytörvény szerint jogukban állt vincellért

fogadni. Nagyon sok más településen élő családnak volt szőlője a micskei hegyen. Ezek fogadott vincellérekkel műveltették szőlőjüket, ugyanakkor számos tehetősebb helyi lakos is élt ezzel a lehetőséggel.

A feljegyzések szerint 1833-ban fizetsége 10 forint, egy pár csizma, egy reszelő és egy kapa volt; 1855-ben pedig 10 pengőforint. Az 1940-es évek elején a micskei vincellér bére egy mázsa búza volt havonta, évente két öltöny ruha, s az ünnepeken bor.

A református iskola szőlőjének vincellérei:

1834	Szondi József
1835	Győri Sándor
1836	Kovács Imre
1837	Nagy Imre
1838	Horváth Sámuel
1850	Szilágyi Sándor
1851	Szilágyi Gábor
1855	Faragó Gábor

Egyéni gazdák vincellérei:

1835	Nagy Péter
1837	Diós Péter
1837-1843	Diós Mihály
1840	Barabás István
1841	Nagy Sándor
1844	Beke László
1863	Szalacsi Ferenc
1866	Tóth Sándor
1866	Vígh Sándor
1867	Diós Péter
1868	Lakatos Gáspár
1871	Borbély Károly
1897	Kiss András
1897	Zöld Gábor
1898	Várkonyi Imre

1900	Csiszár Sándor
1900	Barabás Bálint
1903	Bodnár István
1903	Kállai Zsigmond
1907	Bertalan Imre
1907	Bodnár János
1909	Árvai Mihály
1921	Kovács Gyula
1921	Varga Péter

Az 1930-1940-es évek vincellérei:

Bodnár István – Kallós szőlő

Bíró Sándor – Jakó Ödön szőlője

Bertalan József – Freimann Benjámín szőlője

Herczeg Sándor – Tunyoghi Lajos szőlője

Kosztin Barabás Sándor – Szatmári Király család
szőlője

Séni Lajos, Barabás Bálint – Rapaport Sándor szőlője

Vígh Béni, Barabás Lajos – Márton Ferenc szőlője

Kovács Ferenc – Napholcz István szőlője

Bertalan Sándor – dr. Kovács Sándor szőlője

Zsuppkötő

Bizonyos, hogy kézzel csépell és csomóba kötött rozsszalmából háztetőkészítő mesterember évszázadokon át volt Micskén, hiszen a házakat – kevés kivételtől eltekintve – zsuppal fedték.

A múlt századból a következők neveire emlékeznek:

Juhász Péter

Kovács Ferenc

Oláh Imre

id. Tóth István

Az 1950-es évektől a zsuppot cserép váltotta fel.

Drágos János és családja zsuppos házuk előtt

Szövetkezeti egységek

Aszaló

Az egykori Hangya Szövetkezet udvarán működött az Állami Szövetkezet keretében, az 1950-es évek második felében. Az épületet az 1980-as években lebontották.

Az Aszaló vezetője id. Ludász Imre volt, s a helybeli női alkalmazottak e szezonmunkát két váltásban végezték, órabérben. A kemencék fűtői Bíró Zsigmond és Szondi Lajos voltak.

A kiválogatott, szár nélküli, egészséges szilvát fából készült tepsikben rakták a kemencékbe, amelyek három

Aszaló dolgozói. Balról jobbra – Hátsó sor: Zöld Nándor, Barabás Julianna, Balogh Miklós, Zöld Margit, Bertalan Magdolna, Ludász Imre és Tóth Erzsébet. Első sor: Kiss Magdolna, Sziki Etelka, Ludász Erzsébet, Bertalan Piroska, Fenyvesi Ilona, Bodnár Erzsébet

emeletesek voltak. Egy-egy rekeszbe, amelynek üvegajtaja volt, négy darab kb. 80x90 cm nagyságú tepsit helyeztek el. Ezeket az aszalás idején egyre feljebb rakták. Egy rend szilva aszalási ideje 24 óra volt.

A megaszalt szilvát kiválogatták, összepréselték, 25 kg-os ládába tették és a szállításig a szövetkezet padlásán tárolták. Az aszaló kizárólag exportra dolgozott.

Asztalosműhely

Az Állami Szövetkezet keretében működött 1972-től Izrael Sári házában a Piactéren, majd a volt községháza épületében 1982-től 1990-ig. Az asztalosműhely vezetője T. Lakatos István és Győri János voltak. Alkalmazottai: Bertalan Gyula, Kiss Gyula és Vass Mihály.

A gépek T. Lakatos István tulajdonát képezték és megrendelésre dolgoztak.

Gyümölcs- és zöldség felvásárló

A margittai Centrul de legume si fructe szövetkezethez tartozott. 1955-től vásárolta fel a helybeliektől és a környező települések lakosaitól a gyümölcsöt (szőlő, szilva, cseresznye, barack, köszméte stb.).

Kezdetben a Szatmári kúria udvarán, majd a volt községháza udvarán épített fabódében működött. Alkalmazottai Fenyvesi István és felesége, Katalin voltak (1955-1966), majd leányuk, Vargáné Fenyvesi Katalin (1966-1970); ők százalékot kaptak a felvásárolt gyümölcs után.

Szezon idején naponta 5-6 teherautóval szállították el az árut. Télen a helybeliek által szőtt zsákokat vásárolták meg.

1973-tól 1982-ig Bagosi Ilona vezette a községháza épületében. A lakosoktól és a mezőgazdasági termelőszövetkezettől felvásárolta a zöldséget és a gyümölcsöt, amelyért helyben, készpénzzel fizetett. Szilvaérés idején naponta három utánfutós teherautóval szállították el a szilvát

Berettyószéplakra. A zöldséget és a gyümölcsöt Margittára, illetve a legközelebbi munkásközpontokba vitték. Ugyanakkor élelmiszert, szeszes italokat és zöldségeket is árusított a helybeliek számára. Hetente kétszer kenyeret is hoztak a szentjobbi kollektív gazdaság pékségéből. Az 1,10 kg-os kenyérért 1 kg lisztet kellett a vásárlók adjanak. Minden alkalommal 10-15 darab pénzes kenyeret is hoztak azoknak, akiknek nem volt búzájuk.

A micskei gyümölcs- és zöldség-felvásárlót 1982-ben szüntették meg.

Lekvárfőző

Ugyancsak az Állami Szövetkezet keretében működött az 1950-es években, a mai Művelődési Otthon udvarán.

A földbe ásott 50-60 literes rézüstökben főzték a szilvalekvárt szezon idején éjjel-nappal. Váltásonként négy-öt asszony dolgozott, órabérben. A keményre főtt szilvalekvárt 25 kg-os ládába csomagolták és külföldre szállították.

Szikvíz készítő

Az Állami Szövetkezet keretében működött Micskén a szikvíz töltő 1976-1992 között. Vámoslázról hozták a gépeket és T. Barabás Zsuzsanna működtette. Szódavíz mellett limonádét is készítettek. A szövetkezet szekerével hordták a szódavizet az üzletekbe. A környező falvak lakosai idejártak szikvízért.

Tejcsarnok

Az 1950-es években létesült tejcsarnok Micskén 1989-ig működött. Ennek vezetője Ó. Budai István mindvégig, akit apósa, a csíkszeredai Majláth Sándor tanított be.

A tejcsarnok a Jakó kúria udvarán volt az egykori kovácműhelyben, majd a kúria egy másik épületében.

[Erdélyi Magyar Adatbank]

A tejszeparátorral ellátott csarnokhoz az 1950-es években külön autó járt ki Nagyváradról a tejfölért. A lefölözött tejet a helybeliek visszavásárolták állati eledelnek.

Az 1960-as években ide hordták a tejet fogadott szekeresek Tótiból, Berettyókirályiból, Szentlázárról, Poklostelekről és Cséhtelekről is.

Az 1989-es változás után, a kollektív gazdaság után a tejcsarnok is megszűnt.

Gőz- és cséplőgép tulajdonosok

A következő gőz- és cséplőgép tulajdonosokról van ismeretünk Micskén:

Schwarz Lajos

A Sáncai puszta egy részének a bérlője volt. A református egyház 1890. július 20-án kelt irata tesz említést „Schwarz cséplőgépjéről”. Valószínűleg nemcsak maguknak, hanem a helybelieknek is csépeltek.

Szabó István

Ügynevezett 4-es gépje volt, amely 50-60 mázsa búzát csépel naponta. Halála után (1941) lánya, Emma kisasszony eladta a cséplőgépet. Egykori házuk ma Nagy Árpád tulajdona.

Nagy István

Az Alszezen lakott, cséplőgép és lóherefejtő tulajdonosa volt.

✓ *Kovács Károly*

A Csűrben lakott és önjáró cséplőgéppel rendelkezett.

Rapaport Sándor

Övé volt a falunkban a legnagyobb, ún. 10-es cséplőgép, mely naponta két vagon búzát is csépel. Gépésze Bertalan Sándor volt.

Vályi Ferenc

Micskei malomtulajdonos volt, aki a második világháború előtt telepedett le falunkban. Magánjáró tüzesgép tulajdonosa, melynek gépésze Juhász Imre.

Vályi Ferenc tűzesgépe

Hundemer Károly cséplőgépe

Hundemer Károly

Két 8-as cséplőgéppel rendelkezett. Szentlázárról költözött Micskére, s Oláh Károly háza volt az övé.

Édesapja az a Hundemer János lehetett, aki 1864-ben született Terebesen. Fekete-erdőn kitanulta a lakatosipart, mint segéd Budapesten, Aradon és még több helyen dolgozott. 1886-tól 1890-ig a huszároknál szolgált. Leszerelése után két garnitúrával bércséplő lett. Gazdálkodással is foglalkozott. Felesége Mick Berta volt. Az első világháború idején Papfalván laktak.

A helybeli cséplőgép-tulajdonosok a szomszéd településekre is eljártak csépelni, és Micskére is jöttek máshonnan, így Hönig Szentlázárról és Dunai Margittáról.

A szérúre ökörrrel vagy bivallyal húzták ki a gépeket. Szérú volt az Asztaglábbon, Kismezőn, Csűrkertben, Görböcön, Rapaportéknak a Demjén-kertben.

Anyakönyveinkben számos helybeli gépész nevével találkozunk. A 19. században említik Szabó Istvánt, Nyíri Ottót, Palánki Árpádot és Barabás Lajost. A 20. században gépészként említik Hundemer Józsefet Papfalváról, Fazekas Lajost, Borsos Jánost, Barabás Györgyöt, Lechner Lajost, Juhász Imrét, Bertalan Gyulát és Nagy Gyulát.

A géptulajdonos bandagazdát fogadott s ő toborozta a cséplőgépnél dolgozókat. Ő kapta meg a munkásoknak járó fizetséget és ő osztotta el azt. Egy banda a következő munkásokból állt:

- egy zsákos
- négy kévehányó
- két szalmázó (rudasba rakták a szalmát)
- négy szalmahányó (kazalba rakták)
- egy kazalrakó
- két pelyvahordó
- két etető (ők dobták a dobba a kévét)
- egy gépész (egyedül ő kapott ebédet s minden évben rendbe tette a gépet)
- egy nagyfűtő
- egy kislefűtő (ő rakta a szalmát a tüzesgépbe)

A cséplésért a géptulajdonos 7-8 százalékot kapott, a fűtő és a gépész 6-7 százalékot. A bandagazda vasárnap osztotta szét a fizetségképpen járó gabonát a munkások között.

Hundemer Károly cséplőgépénél a következők dolgoztak:

Bandagazda:	Tóth István
Zsákos:	Osváth Lajos, Osváth Sándor
Kévevágó:	Libor Julianna
Szalmarakó:	Diós Gábor, Kiss János, Libor János
Pelyvás:	Hajdú Jolán, Szabó Mária, Szabó Ágnes, Balogh Ilona
Fűtő:	ifj. Paublusztig János
Kisfűtő:	Nagy Imre
Kévehányó:	Kiss Béla, Kiss Imre, Székely Sándor

A múlt században minden esztendőben rozsszerű is volt a falunkban. A legjobb rozscséplők Barabás Bálint és Barabás Menyhért voltak. Szelelőjük Megyesi Bálint volt.

A szerűn kiterítették a rozskévéket és négy ember cséphadaróval kiverte a kalászból a szemet. Ezután a kévéket megfordították és újra kiverték. A magot lapáttal összeszedték és kiszelelték, a szalmát pedig kévékbe rakták és zsuppnak használták. Különösen Tóth István és Zöld Gábor értettek Micskén a zsuppoláshoz.

A cséplőbanda tagjai munkadíjként rozst kaptak, melyet kenyérsütéshez is használtak.

Aratók. Balról jobbra Hátul: Horváth Margit, id. Paublusztig János, Székely András, Varga Péter, Varga Imre, Osváth Ferenc, Baróti Irma. Elöl: Tóth István, ifj. Paublusztig János

Pálinkafőzők

Tíz pálinkát főző kisüzemről van adatunk Micskén. A pálinkafőzők nyersanyagát a különféle gyümölcs (szilva, cseresznye, barack, szőlő stb.), törköly, illetve borseprő jelentette. A következők voltak a pálinkafőződék tulajdonosai:

Baranyi család pálinkafőzője

Az 1759-ben kiadott Interimale Urbarium 8. pontjánál olvassuk: „Egy pálinkafőző üsttől midőn annak lakosai hasznát vehetik, esztendő által két forint fog fizettetni.”

A tisztartók számadásaiból tudjuk, hogy esztendőnként mennyi pálinkát főztek és kik voltak az uradalmi pálinkafőzők: Molnár Mihály (1757-1762), Sánta Pál (1759) és Agárdi Gábor (1765). 1763-ban Nagy Mihály tisztartó Molnár Mihály pálinkafőzőnek csizmát vásárolt 2,28 Rft-ért, egy „Rézműves cigánynak a pálinkafőző fazék foldozásáért 1,02 Rft”-ot fizetett.

1764-ben „20 tinna (884 liter) cseresznye, ibolya, somfa virágokra töltődött égetett bor”-ról szólnak az írások, 1779-ben pedig „szilva, égetett bor, seprőből égetett bor, törkölyből lett pálinká”-ról.

A tisztartó feljegyezi, hogy 1784. március 14-én Tótiban a „pálinkát főző zsidónak főzésért minden akó pálinkától 1 Rft-ot és minden hónapra egy véka búzát, segítőnek minden hónapra két véka búzát és minden napra egy font tehén húst” adott.

Az 1772-ben kiadott Micske nevű mezőváros Urbáriuma kimondja: „Égettbor vagy pálinka égető fazéktól, ha azzal valósággal fog a jobbágy élni, fizessen a földes urának esztendőnként két forintot” (4. pont 7. cikkely).

Győri Sándor főzője

Nevét egy 1896-ban kelt iratunk említi.

Márton Imre főzője

A Burgundián volt, amely villámcsapás következtében az 1920-as évek végén leégett.

Kelemen Lajos főzője

Az 1920-as években építette kertje végében, s az 1950-es évekig, haláláig működtette. A régi román világban, hogy a pénzügyi szervek ne zaklassák, kénytelen volt a főző jövedelmét megosztani Mandru Ioan csendőrőrmesterrel, majd bíróval.

Rapaport Sándort főzője

A mai piac mögötti területen állt az épület. Rapaport Sándor Izrael Józseffel együtt működtette. Izraelé volt a terület, a főző pedig közös.

A román állam a gazdátlanul maradt épületet az 1950-es években lebontatta.

Izrael Sára telke a központban. Itt volt a Rapaport Sándorral közös pálinkafőzőjük. – 2008 –

Szilágyi István főzője

Az Alszegezen volt az Újsorra vezető út mellett, a Burgundia patak partján. Szilágyi István sógorával, Sóki Gyulával együtt működtette a magyar időben. Az államosítás után megszűnt.

Gostat főzője

Az Állami Mezőgazdasági Vállalat építtette az 1950-es években a Gáton, s az 1970-es években összedőlt.

Gostat főzője II.

Az 1960-as évek végén és az 1970-es évek elején működött a Gruden pince mellett.

Vinalcool főzője

A gáti régi pálinkafőző mellett épült és 2007-ig működött. 1990-től Rada Florian volt a tulajdonosa, Vámoslázról.

Kelemen Nándor főzője

Kertjében épített pálinkafőzőt 1990-ben. 2007-ben megszűnt.

Pálinkafőző a Gáton – 2008 –

Malmok

A malom története

Az emberek kb. Krisztus előtt 5000 évvel kezdtek a gabona feldolgozásával foglalkozni. A gabonát kövek között összezúzták, vízzel péppé keverték és felhevített köveken megfőzték vagy megsütötték. Innen vezet a fejlődés útja a ma is alapvető élelmiszerünk – a liszt és a kenyér – korszerű termeléséhez.

A gabona aprításának első eszköze a természetben talált tál alakú kőlap és a hengeres vagy gömbölyded formájú törökő. A magot a kőlapra szórták és a törökővel dörzsölve összezúzták.

Az Ószövetségben többször is szerepel az őrlés. Mózes 5. könyvének 24. fejezete szerint: „Ne vegyen zálogba senki kézimalmot vagy felső malomkövet, mert életet venne zálogba!” A kőlapoknál fejlettebb őrlőeszközök voltak a kőmozsarak. Ezekbe szórták a magot, és kőből vagy fából készített törővel apróra zúzták.

Lényeges előrehaladást jelentett, amikor a kövek kétirányú mozgásáról áttértek a forgómozgásra. Korong alakú kőpárokkal kialakították a forgó rendszerű, egyszerű kézimalmokat. Rövidesen a malomkövek meghajtására állati erőt vagy a természet erőforrásait hasznosították. Krisztus előtt a 6-5. században már használtak ilyen kézimalmokat.

Időszámításunk kezdetén a kézimalmokon kívül sok helyen állati erővel hajtott, ún. száraz malmok és vízimalmok működtek.

A 19. század végén és a 20. század első felében a malmok meghajtására belső égésű motorokat is alkalmaztak. Ezeket szinte teljesen kiszorította a villamos energia.

A 9. században a vándorló magyarság már jól ismerte a földművelést. Ebből az időből erednek a gabonafeldolgozásra, őrlésre utaló „őr”, „örni” szavak is. Az európai kézimalmokat a népvándorlás során a magyarok is alkalmazták.

A kézimalmokról szóló legrégebb írásos emlékünkhöz az 1061 és 1075 között keletkezett *Symphonia Hungarorum*, a közismert Gellért legenda. Ennek 12. fejezete egy szolgálóasszonyról szól, aki ura gabonáját kézimalommal őrli. A honfoglalás utáni időkből már régészeti leletek is vannak erre vonatkozóan. Kardoskúton épségben került elő egy 11-13. századból származó kézimalom homokkőből készült két köve.

A 11-13. századi oklevelekben gyakran említik a malmokat és a molnárokat. A malmok száma gyorsan szaporodott, és a kézimalmokat háttérbe szorították a vízi- és állati erővel meghajtott üzemek. Az első magyarországi vízimalom, amelyről írásos emlék maradt, az egykori zilicszentjakabi apátság Kaposvár környéki birtokán működött 1060 körül.

A malmok számáról az első országos adatokat az 1720. évi adóösszeírás tartalmazza. Magyarországon ekkor 3.292 malom működött.

Sokat tett malomiparunk fejlesztése érdekében Széchenyi István, aki 1838. december 26-án megalapította a „Pesti József Hengermalom Társaság”-ot. A pesti gőzmalom építése 1839-től 1841-ig tartott. A malom javítóműhelyének és öntödéjének vezetésével Ganz Ábrahámot bízták meg.

Az 1867-es kiegyezés soha nem látott fejlődést idézett elő a malomiparban.

A Baranyi család malmai

1770. október 5-én a falu elöljárói arra a kérdésre, hogy „van-e malom a helységben vagy közelükben?” így válaszoltak: „Vízi malmokban egy órányira s fél mérföldnyire

szoktunk jární". A válaszból kitűnik, hogy Micskén ekkor még nincs malom. A falu határában lévő patakok vízhozama időjárástól függő, így nem alkalmasak vízimalmok meghajtására.

A Baranyi család tisztartói számadásaikban gyakran említik az uraság malmait. Ezekből tudjuk, hogy a birtokos családnak Terebesen 1757-ben, Szentlázáron 1759-ben, Vedresábrányban 1760-ban malma volt. A tisztartók említést tesznek egy szélmalomról is: „szélmalom által bocsáttatván a gabonásban levő Majorság búza”. 1779-ben a tisztartó „a cigánynak a malom körül való munkájáért 1,20 Rft”-ot fizetett. Barabás Ferenc 1761-ben kelt robotjegyzékében olvassuk: „Júliusban búzát vitt a terebesi malomba”.

A helybeli lakosok 1770 előtt és után főleg a bisztraterebes és a szentlázári malmokban őrltettek.

Micske nevű mezőváros Urbáriuma 1772-ben kimondja: „A jobbágy semmi móddal ne kényszeríttessék az uraság malmaira, hanem szabad legyen neki gabonáját más malmokban őrltetni”. Tudjuk, hogy az ezt követő időben a fent említett helységeken kívül malom volt még Fegyverneken, Poklostelken, Sárszegen és Szentjobbon.

A tisztartók számadásai és az anyakönyvek megőrizték a szentlázári vízimalom néhány alkalmazottjának a nevét: Csorba Sámuel malommester (1759), Víg András malommester (1819), Czincz György (1875), Erdei Ferenc malommester (1879), Bádton Lajos sólyomcsehi molnár és Bádton Mihály molnár (1892), Márkus János molnár (1894). E malom tulajdonosa 1891-ben Korcsmáros János, az első világháború után Bőde Imre, a magyar időben pedig Rimai János.

Micskei malom

Micskén a 19. század közepén létesülhetett az első malom. Erre utaló első adataink anyakönyveinkben vannak. 1841-ben Major András molnármester kaput és kisajtót készített az iskolához, valamint „a nemesek székének elejére egy számmutató táblát állított fel”. 1874. december 23-án 38 éves korában meghalt Szatmári Mihály molnár, aki Fugyin

született, s felesége a micskei Pallagi Eszter volt. 1905-ben Fazekas Lajos a malommester.

A malom tulajdonosa a polgári anyakönyv bejegyzése szerint 1912-ben Lechner Alajos, aki ez évben köt házasságot Obergegger Rózával. 1924-ben, ugyancsak az anyakönyv szerint, a tulajdonos Léhner Imre, aki az orvosi rendelővel szemben lakott, s háza ma Budai Sándor tulajdona. Gőzhajtású tüzesgépe volt, s ez működtette a malmot az orvosi rendelő mögötti területen. A malom mellett egy egyes számú olajmalom is működött.

Léhner néhány alkalmazottjának a nevét is ismerjük. Nála dolgozott Purda Imre malomsegéd, Marosi Mihály molnár, Bajusz János molnár, Juhász Imre és Szeghalmi Lajos gépészek.

E malom kazánháza – az emlékezők szerint – felrobbant. Ezt követően a malmot és az olajütőt Vályi Ferenc vette meg 1938 őszén.

Vályi Ferenc malomtulajdonos

Vályi Ferenc 1913-ban született Berettyószéplakon. Édesapja Vályi Sándor malomtulajdonos, édesanyja Kólya Zsuzsanna. Az édesapa régi nemesi családból származott. Margittán kitanulta a lakatosipart, majd mint segéd Nagyváradon dolgozott és gépészvizsgát tett. Később elsajátította a malomszakmát is. 1920-ban önálló gépész lett, majd apjától olajmalmot örökölt. Négy gyermeke volt és 20 hold gazdasága.

A gyermekek közül Ernőnek Margittán volt saját malma (1944-től), Józsefnek

Berettyószéplakon, Ferencnek pedig Micskén és Papfalván – Nits József rokonával együtt. A negyedik gyermek Erzsébet volt.

Vályi Ferenc gimnáziumi tanulmányait Nagyváradon és Szilágysomlyón végezte. Utána géplakatosi szakmát tanult, majd Nagyváradon gépészi vizsgát tett. 1927-ben önállósította magát. Krasznáról költözött Micskére egy magánjáró tüzesgéppel. Magával hozta Egri Sándort, s ketten fogtak hozzá a malom fejlesztéséhez. Letelepédése után a malom mellé egy kis házat épít, amely irodaként és öltözőként is szolgál. A kezdeti időszakban Csontos József molnár és a németperjei születésű Schleifer János dolgozik a malomban. 1944-ben a következő személyek álltak alkalmazásban: Egri Sándor az olajütőnél, Schleifer János főgépész, Székely András főmolnár (Nagyváradról), Kovács Pál, Tolvaj Sándor, Clopcea Mihály, Clopcea György, Kiss Gyula, Romocea János, Mellen Imre inasok, Lakatos Károly és Kovács Gyula kocsisok.

A malom alkalmazottai Balról jobbra: elől: Balogh?, Kovács Pál, Clopcea Mihály, Egri Sándor. Hátul: Gyurkó Ferenc, Csurai László, Romocea János

A molnár fizetsége két mázsa búza, egy mázsa rozs, 25 liter olaj és egy mázsa olajpogácsa volt. Az inasok teljes ellátást és munkaruhát kaptak. Három évi inaskodás után szabadultak fel és lettek molnársegédek.

1943-ban fogott hozzá Vályi egy új malom felépítéséhez. A református egyházhoz írt leveléből kitűnik, hogy „számára a jelenlegi terület nem szerencsés fekvésű, a malom berendezése elavult és szándéka egy teljesen magyar malomüzem felállítása”. E célra az egyháztól kér területet, „mint a református egyház hűséges és buzgó tagja”. A lelkeszi javadalmat képező egyházi földből kér malomépítés céljára két és fél hold területet a presbitériumtól. A kért területért cserébe adja Diós Zsigmond örököseitől megvett három és fél holdját, amihez még „bizonyos kártérítést is hajlandó adni”. A presbitérium úgy határoz, hogy „nem zárkózik el a falu fejlesztésétől és amennyiben az egyháznak kára nem származna belőle, hozzájárul a cseréhez”. Kéri az elnökséget a tárgyalások megkezdésére. Nem tudjuk miért,

A malom helye a még meglévő kúttal – 2008 –

a tárgyalások eredménytelenek voltak, mert a jegyzőkönyvekben többé nem vetődik fel a földcsere kérdése. Vályi a régi malom helyén szerelteti össze új üzemét. A tiz járatú malmot Budapestről hozatja a Ganz művektől. Annak munkásai szerelik fel, őrlik be és adják át működőképes állapotban. Az olajütő gépeit a nyíregyházi Bájernszky Barnabás gépgyárából vásárolja és Egri Sándor szereli össze.

A malom hétfő reggeltől szombat estig működött. A malmot hajtó gőzgép, melynek lendkereke 6,70 m átmérőjű volt, naponta nyolc méter fát fogyasztott, melyet a micskei fuvarosok szállítottak a bodonosi erdőből. A malmot és környékét saját áramfejlesztő által táplált villanyfény világította meg.

Nemcsak a környékről, hanem a távolabbi településekről, így Diószegről is ide jártak malomba az emberek, mert itt őrölték a környéken a legjobb lisztet. A más falvakból érkezők és fogataik számára Vályi egy nyitott szint emelt, és sokszor az itt éjszakázó embereket reggelente kenyérrrel és pálinkával kínálta meg.

A malom alkalmazottai voltak még: Nagy József mázsás (Berettyószéplakról), Szabó Lajos molnár (Nagyváradról), Sajtos János molnár (Felsőábrányból), Kiss Gábor és Kiss Béla kocsisok, Jövet Sándor mázsás (Berettyószéplakról), Petvai Imre könyvelő. A kocsisok feladata volt a 12%-os vámból begyűlt őrleményt Margittára szállítani és eladni.

Vályi Ferenc Micskén kötött házasságot a szilágysomlyói Nagy Ilonával. Három gyermekük született: Ilona, Ferenc és Judit.

1946-47-ben házat épített, melyben ma az orvosi rendelő működik. Eladta a Berkin lévő két hold rizlingesét Gherdán Sándornak, és annak árából vásárolta meg Sóki Gyulától és Szilágyi Istvántól a telket. Az épülethez szükséges téglákat a helybeli Rakó cigány vetette és égette ki a Rétkút mellett készített kemencében. Minden téglába beleégette a V. F. monogramot. Az épületet a margittai Albert kőműves kulcsra

Vályi Ferenc háza

készen adta át a megrendelőnek. A családi ház mellé egy újabb szoba-konyhás épületet emelt. Itt főztek és itt terítettek az alkalmazottaknak.

A malmot 1948-ban államosították. Vályi Ferenc családja Krasznára költözött. Ő még mintegy másfél esztendeig Micskén maradt és disznóhízlalással foglalkozott. Amikor lovát ellopták, elhagyta Micskét.

Bár az államosításkor 870 méter fa maradt az udvaron, a malom működése nem volt folyamatos. A micskeiek ezt meg is énekelték egy nótában, mely így szól:

*Element Barta vadászni,
Utána ment Szeghalmi.
Megállott a malom, a kismicskei malom,
Csárdás kisangyalom.*

*Megáll a malom,
A Vályi-féle malom.
De a malom még menne,
Ha Vályi Ferenc fát venne.*

Ebben az időben Kovács Pál, Clopcea György, Clopcea Mihály molnár, Romocea János gépész, majd Tolvaj Sándor molnár (1952-1956) és Fazekas Gyula gépész dolgoztak a malomban, az olajütőnél pedig Egri Sándor és Mellen Imre.

A malom vezetői a széplaki Barta László (1949-1950), majd a szentjobbi Balogh Károly voltak. Ez utóbbi igen borszerető ember volt. Róla maradt fenn az a történet, hogy amikor Margittára kellett mennie hivatalos ügyben, mindig öt liter bort vitt magával az útra. Útközben sokszor ezekkel a szavakkal állította meg kocsisát, Lakatos Gyulát: „Álljunk meg és csavarjuk ki a lágymosót”.

1951-től, Schwarz Lajos vezetése alatt a malom forgalma ismét fellendült. Őt 1954-ben Vince Lajos, majd Sajtos János követte. A malom államosítás utáni vezetői nem voltak szakemberek. Ezt pellengérezte ki a micskeiek ajkán született rigmus:

*Suszter, szabó, fényképész,
Mind a három főgépész!*

A malom 1961 októberében, Erzsébet napjának estéjén leégett. Vasárnap este Mellen Imre ment megetetni a malom mellett, a Herbák üzem számára nevelt 70-80 pulykát. Benézett a malomba, de nem észlelt semmi különösét. A helybeliek egy része szerint gyújtogatás történt, mások szerint az olajütőben keletkezett öngyulladás miatt égett le. Ugyanebben a hónapban tűz volt a termelészövetkezet irodájában is. Mindkét esetben ugyanazt a férfit gyanúsították.

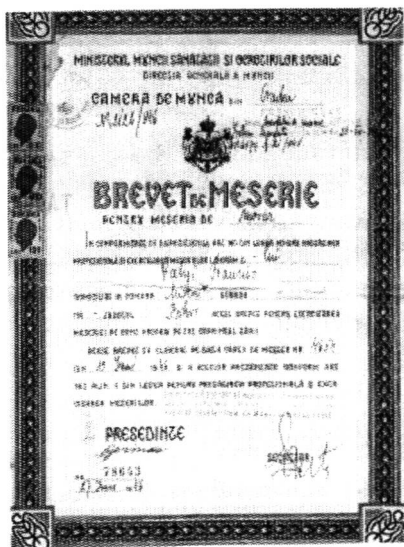
Kleinmann Imre, a margittai Herbák János gyár igazgatója és Takács József, a malom vezetője vizsgálatot

[Erdélyi Magyar Adatbank]

rendelt el. Ennek eredménye szerint egy szentlázári bevallotta, hogy ő gyújtotta fel az épületet.

A tűzben tönkrement gépeket a Herbák munkásai szétválták és az öntödébe szállították. Az áramfejlesztőt a helybeli Kis Istvánnak sikerült megmentenie, s egy ideig ez biztosította az áramot az orvosi rendelő számára.

Vályi Ferenc 1979-ben halt meg Krasznán, özvegye ugyanott 2003-ban. Lakóháza ma orvosi rendelő, a mellette lévő épület egy ideig orvosi lakásként szolgált. Jelenleg gyógyszertár működik benne.

Vályi Ferenc mesterlevele

Kereskedelem

Üzletek

Birtokos családok vegyeskereskedései

Posgay család boltja

A korabeli iratokból tudjuk, hogy 1699-ben a Posgay családnak kocsmája volt Micskén. A kocsmához ebben az időben kezdetleges vegyeskereskedés is társult, ahol a falu lakosai a legszükségesebb dolgokat megvásárolhatták.

Baranyi család boltja

Első említése 1757-ből való. A Baranyi család tisztartói számadásaikban sokszor utaltak a család boltjára, melyet egy görög kereskedő bérelt évente 5, majd 10 Rft-ért. Részletesen említik a vásárolt árucikkeket: „a görögtül vették az Urfiak egy font riskását 0,18 forintért” (1759), „micskei Görög bótyyából a Templom benedictiójához és az Udvar szükségére fűszerszámot, puskaport, srétet, papyrossat, gyertyát vettem 4,88 Rft-ért” (1761), „a mitskei görög bótyyából hozattak fel a Tekintetes úrfiak fűszerszámot, riskását, nádmézet, görbe fésűt” (1762), „kávét, hajtekerő pántlikát, posztót nadrágnak”, „vaját, gyolcsot, kaszát, székfűt, gyömbért vettem” (1763).

Minden bizonnyal ez az üzlet, mely a 18. század végétől a Piac téren ma is meglévő épületben működött, a jobbágyok felszabadításáig (1848) fennállt.

Zsidó szatócsüzletek

Az 1850-es évektől kezdve falunkban kizárólag csak a helybeli zsidó családok nyitnak vegyesboltokat. Ezt megelőzően zsidó házalók és rongyszedők járták a falvakat sípval a szájukban, batyuval a hátukon. A falusiaknak eladtak többek között cérnát, tút, rövidárút, s összeszedték a rongyot, a hullott állatok bőrét, mézet, tollat stb. A szekeres zsidó kereskedők már nagyobb tételben, rendszeresen adtak-vettek és fuvaroztak. A 19. században már megjelentek a nyílt bolttal rendelkező zsidó kereskedők is, akik mindenféle áru adásvételére jogosultak voltak, és az előbbiekhöz képest a ranglétra magasabb fokán helyezkedtek el.

Micskén 1850-1944 között tizenegy zsidó család nyitott vegyeskereskedést.

Bornstein Ábrahám

A micskei református egyház gondnoki számadó könyvében olvasható a neve. A gondnok 1854. augusztus 17-én Bornstein Ábrahám, micskei boltostól vásárolt 8 font vasat 1 forint 10 krajcárért.

Ő lehetett az egyetlen helybeli kereskedő, akit 1851-ben Fényes Elek könyvében megemlíti.

Rapaport Ábrahám

Feleségével, Fischer Lénivel az 1850-es évek elején költözött Micskére és földbéreléssel, illetve kereskedelemmel foglalkozott.

1857-ben már volt szatócsüzlete falunkban. Ekkor – a református egyház gondnoki számadó könyve szerint – „a parókia és az iskola meszeléséhez a gondnok vásárolt tőle két meszelőt 1 forint 2 krajcárért.”

1882-ben a következő nyugtát állítja ki a református egyház részére: „Alant írott elismerem és bizonyítom, hogy Barabás Bálint vásárolt egy szemfedele 4 forintért. Rapaport Ábrahám. 1882. május 18-án”. A szemfedele az ekkor elhunyt Nagy Péter lelkész temetésére vásárolták.

Szatócsüzelete az általa épített családi házban volt a Kis utca sarkán, mely ma Barabás Béla tulajdona.

Freimann Benjámín

1862-ben született Berettyóújfaluban. Miután házasságot kötött a nyírbátori Rosenberg Zálival Érszakácsiba költöztek, ahol szatócsüzletet nyitottak.

Freimann Benjámín 1884 előtt költözött családjával Micskére. Az Érszakácsiban felszámolt üzletét itt nyitotta meg. Falunkba érkezésük után az első lakhelyük ismeretlen. 1897. március 9-én vásárolták meg a Jánó sarkán lévő házat, amelyet 1931-ben Pollák Zoltánnak adtak el. Ekkor költözhettek be Margittára.

Rozenfeld Ferenc

Rozenfeld Mózes és Farkas Fáni gyermeke, aki 1865-ben született Micskén. Felesége, Stein Erika Nagykágyán született 1866-ban. Az 1880-as években nyitotta meg szatócsüzletét a mai óvoda helyén lévő házában.

Márton Benjámín

Házassága révén került Micskére, a helybeli Weiss Szilit vette el feleségül. Az 1890-es években nyitott vegyeskereskedést településünkön. Jelentős földterületet vásárolt Micske határában, melyen szőlőtermesztéssel foglalkozott.

A család a két világháború között Margittára költözött.

Klein Sámuel

1850-ben született Sátoraljaújhelyen; családjával együtt 1890 előtt telepedett le Micskén. Egykori háza ma T. Lakatos István tulajdona. Az utcai szobában nyitotta meg üzletét.

Klein Sámuel 1925-ben meghalt. A szatócskereskedést veje, Finkelstein József vette át, aki néhány év múlva elköltözött falunkból.

Sajovics Sámuel

Sátoraljaújhelyen született 1887-ben. Mikor Margittára költözött, ismerte meg a micskei Klein Sámuel lányát, Nettit,

Rapaport Ábrahám háza – 2008 –

Freimann Benjámin, majd Pollák Zoltán háza – 2008 –

A mai óvoda helyén állt Rozenfeld Ferenc háza – 2008 –

Klein Sámuel háza – 2008 –

akivel 1912. május 29-én kötött házasságot. Megözvegyülése után Dávidovics Margitot veszi el feleségül.

A Piac téren lakott Rapaport Sándor házában, mely szoba-konyhából és egy szatócsüzletből állt.

Bizonyos, hogy 1942-ben még élt, de a deportálást már nem érte meg.

Goldklang Lázár

Micskei zsidó leányt, Weiss Fánit vette el feleségül, s az 1900-as évek körül nyitotta meg vegyeskereskedését. 1910 után elköltözött falunkból.

Rozenfeld Jakab

Micskén született 1885-ben, s az 1910-es évek második feléből van adatunk üzletéről. Az első világháború után elköltözött falunkból.

Weiss József

A 19. század utolsó évtizedében telepedett le Micskén, s mind ő, mind veje, Grünfeld Sándor, kereskedelemmel foglalkozott. Az 1920-as évek derekán az iratok még említik üzletüket.

Pollák Zoltán

Ő az utolsó zsidó kereskedő falunkban. Az Arad megyei Ágyán született és 1931-ben költözött Micskére. A János mellett, ma is meglévő házában nyitotta meg üzletét, melyet a deportálásig vezetett.

Egyéb üzletek

A 20. század első felében három magyarnak is volt vegyeskereskedése falunkban.

Kovács Elek

Egyetlen adatunk van róla, mely szerint 1916-ban vegyeskereskedéssel rendelkezik.

Nagy Sándor háza – 2008 –

Nagy Sándor

Az 1930-as években nyitott üzletet házában, mely ma Fülöp József tulajdona. Nagy Sándor az 1950-es években Nagyváradra költözött.

Szilágyi István

Az 1940-es években vegyeskereskedés volt a házában, melyben Székely Teréz volt az elárusítónő. Ma az ingatlan T. Lakatos István tulajdona.

Szövetkezetek

Hangya Szövetkezet

A századfordulón alakult meg Micskén. A helybeli lakosok voltak a részvényesei, s az általuk választott elnök vezette. A szövetkezet központi épülete üzlethelyiségből, raktárból és szolgálati lakásból állt. Az 1930-as években a mai Művelődési Otthonban működött.

1941-ben Bodor Sándor református kántortanító volt az ügyvezető elnöke, 1942-1944 között pedig az anyaországi Zsadányból jött Tarr Lajos.

Anyakönyveinkben a következő boltosok nevei szerepelnek:

1905	Diós István szövetkezeti boltos
1907	Diós István boltvezető
	Czinner György szövetkezeti boltos
1911	Nagy József szövetkezeti szolga
1913-1917	Gruden Géza boltos
1918-1920	Drágos Mihály szövetkezeti boltos
1922	Magyar Ferenc boltos
1940	Diós Kálmán boltos
	Pill Béla boltos

A Hangya Szövetkezetet 1948-ban államosították.

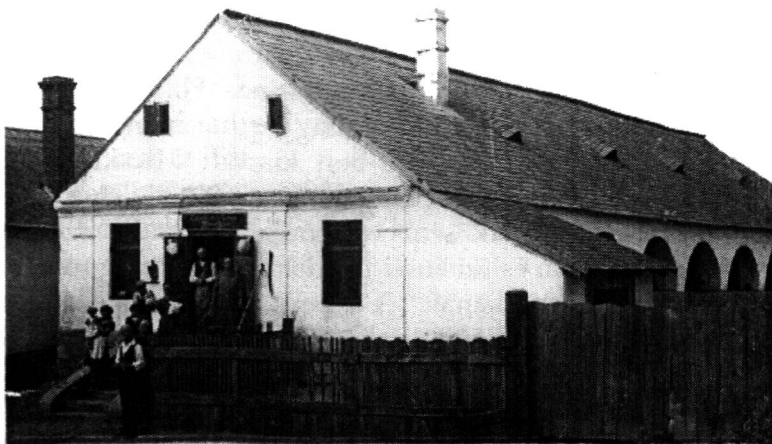
Állami Szövetkezet

A Hangya Szövetkezet épületében működött 1948-1990 között, a falu egyetlen üzleteként.

Az államosítás után Bodnár István volt az elnöke, Lakatos Béla az alelnök, Kiss Károly a pénztárosa és Szilágyi Bálint volt az üzlet éjjeliőre. Az 1950-es évek elején a hagymádfalvi Tepák Irén volt az elnöke, a poklostelki Pál Miklós a főkönyvelője, Nagy Sándor a pénztárosa és a margittai Tóth Lajos az eladó. A szövetkezet irodája a jegyzőlakban volt.

Az Állami Szövetkezetben eladóként dolgoztak: Bugyi Irma, Kiss Gyula, Szilágyi Sándor, Szabó János, Székely Jolán, Vései Jolán, Irimiás Lászlóné, Hubert Berta, Tirle Erzsébet és Kovács Ella.

Az 1989-es rendszerváltás után több család is nyitott vegyeskereskedést, így: Ludász Imre a jegyzőlakban, Surdu József, Fenyvesi Csaba, Kovács Lajos, Lakatos Erika, Vigh Zoltán a saját házukban, valamint Lakatos Erika és Mikó Valéria a Hangya Szövetkezet épületében.

Cooperativă de Consum din Mișca—Micske. Fogyasztási szövetkezet

Hangya Szövetkezet az 1930-as évek végén a mai
Művelődési Otthon épületében

Hangya Szövetkezet épülete – 2008 –

Mészárszékek

Uraságiak

Werbóczi 1551-ben kiadott hármaskönyve szerint mészárszéket csak a helybeli uraság tarthat fenn.

Ezt megerősíti az 1772-ben kiadott Micske nevű mezőváros urbáriuma 6. pontjának hatodik cikkelye: „...a mészárszék és annak szabott módja és rendje szerint felállítottatott vám és ezeknek jövedelme... az uraság részére szabadon fent maradjanak.” A 8. pont tizenötödik cikkelye szerint: „Ha valaki az uraság mészárszékének rövidségével s vidéki helységekből húst bevinni vagy a maga pénzért húst vágni merészelné, az olyan contrabandán kívül annyiszor amennyiszor, harmad napi kézi munkával büntetessék”.

Két helyi birtokos mészárszékéről van adatunk.

Posgay család mészárszéke

A Posgay család Micske egyik birtokosa az 1600-as évek második felétől. A Köveskúttól keletre lévő kúriájukban, a falu néhány idős lakosának 1739-ben kelt vallomása szerint „szabad mészárszék” is volt.

Baranyiak mészárszéke

A birtokos család mészárszékét legkorábban Nagy Mihály tiszttartó említi 1757-ben kelt számolásában, melyet Róth József bérel. 1759-ben Mészáros Jánost, 1761-ben Megyesi Istvánt említi mészárosként. 1760-ban a „mészárszék árendájának fele 5 Rft”, 1761-ben 10.

Id. Baranyi Gábor 1774. augusztus 4-én kelt levelében írja: „Hallom, hogy Baranyi Gáspár a mészárosnét csakánnyal úgy összetörte Micskén, mivel hitelben húst adni nem akart, hogy talán meg is hal azon verés miatt”.

Ugyancsak ő 1774. augusztus 23-án írt levelében csapszéket építeni akaró fiának tanácsolja, hogy az „épületben lehetne jó csapszék és mészárszék, csaplárnak és mészárosnak való szobákkal és kamrákkal”.

1766-ban említik Micskén az iratok Groszmann Sámuel mészároost, aki minden bizonnyal a Baranyi család mészárszékének a bérlője volt.

1766. május 2-án a református lelkész a következőket jegyezte be az anyakönyvbe:

„Körmözt Bányai fi Lutherana vallásban született s neveltetett Groszmann Sámuel akkori mészáros Micskén vette Kolozsvári András árva hajadon leányát Erzsébetet, ki is úgy ment hozzá feleségül, hogy a Calvinista (amint szokták nevezni) Vallásra átaljőjön, mely magát szabad akarattja szerint kötelezte Groszmann Sámuel a Micskei Parochiális házban jobb kezet adván Ecsedi György lelkésznek és főbíró Budai Andrásnak”. Rajtuk kívül jelen volt még Bíró János, Barabás Péter és Pintér Buda János.

E házasságából négy gyermeke született, mindegyik neve szerepel a halotti anyakönyvben: János fia 1767. augusztus 17-én, Sámuel 1768. szeptember 13-án, András 1770. november 16-án és Zsuzsanna 1774. december 9-én hunyt el.

1779. augusztus 20-án feleségét is elveszíti. Egy jó hónap múlva, szeptember 29-én újraházasodik: „Körmözt Bányai Sámuel vette néhai Varga István árva hajadon leányát Máriát”. 1789. szeptember 7-én született Imre gyermekük, akinek a keresztszülei Détsi Borbély János református lelkész és felesége voltak.

Groszmann Sámuel, aki több mint két évtizedig volt Micske mészárosa, 1788. február 15-én halt meg, 45 éves korában. Ugyanebben az esztendőben „Simon Pál udvarbírája Kiss József vette feleségül néhai Groszmann Sámuel özvegyét Varga Máriát”. 1816-ban még él Groszmann nevű a falunkban, minden bizonnyal Imre fia.

Bár nem Micskén volt mészáros, de említésre méltó egy korabeli falunkbeli atyánkfia. 1769-ben említik az iratok „Kovács Péter fiát Mihályt, aki Debrecenben tanulta ki a mészáros mesterséget s most Nagyfaluban a mészárszékét árendálja”. Feleséget is szülőfalujából vett magának: „Szabó Erzsébet árva hajadon leányt”.

Zsidó mészárszékek

A 19. század végén és a 20. század elején három zsidó családnak volt mészárszéke falunkban.

Rapaport Mayer

A helybeli Rapaport Ábrahám és Fischer Léni gyermeke, aki 1853-ban született Micskén. Felesége Zafir Berta, aki Tarcalon született 1868-ban.

Az 1880-as években nyithatta meg mészárszékét, amely a századforduló után is fennáll.

Bleier Ignácz

1839-ben született a Szatmár megyek Gebén. Felesége Kanizsai Róza 1853-ban született Kőbölkúton.

Bleier Ignácz 1870-ben már Micskén lakik s mészárszékekkel rendelkezik.

Bleier Ferencz

Előbbinek a gyermeke, aki 1896-ban született Micskén. Miután apja átveszi a Sáncin levő Mosolygó csárda vezetését, a mészárszéket fia veszi át.

Az 1920-as évek végén költözött el falunkból.

Bleier család háza és mészárszéke

Bleier Ignátz háza – 2008 –

Izrael Adolf

Izrael József és Burger Záli gyermeke, aki a 19. század végén született Micskén. Házuk a falu központjában, az egykori színpad helyén állt.

Izrael Adolf a tulajdonába került Baranyi csapszékben nyitotta meg mészárszékét, amelyben főleg kecske- és bárányhúst árult. Vevőköre inkább a napszámosokból tevődött ki. A deportáláskor már nem élt.

Egyéb mészárszékek

A 19. századból még öt micskei mészáros nevét ismerjük: 1850-ben említik az iratok Fress Mihályt Tasnádról, 1861-1875 között Matuskovics Ferdinándot, akit Felsőtubnyán született és Micskén kötött házasságot 1881-ben Kovács Juliannával; 1872-ben Fress Mihályt, 1873-tól

Kraccer Antalt, aki 1915-ben halt meg 72 éves korában, és 1874-ben a mihályfalvi születésű Berkes Jánost. A fennmaradt iratok nem említik, hogy saját mészárszékkal rendelkeztek-e, vagy bérlők voltak.

Az 1920-as években Putnoki Vince és Zima Márton neve szerepel mészárosként.

Szondi Márton

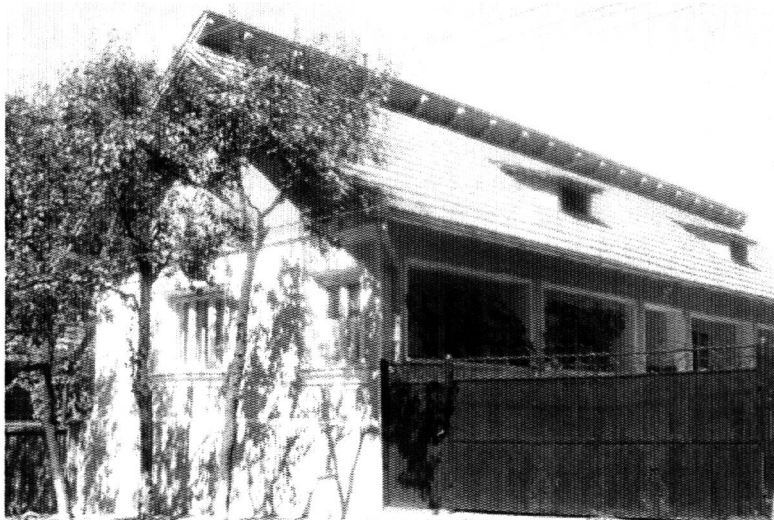
A 19. század végén nyithatta meg mészárszékét. Az utódok emlékezete szerint volt olyan nap, amikor öt disznót is vágtak. Felszegi házuk ma dr. Scheck István tulajdona.

Kubola László

Ifj. Sipos István háza helyén lévő épületben volt mészárszéke. Itt dolgozott a Berkin lakó Tarsoly Pál is. A Kubola család később elköltözött Micskéről.

Ferenczi Sándor

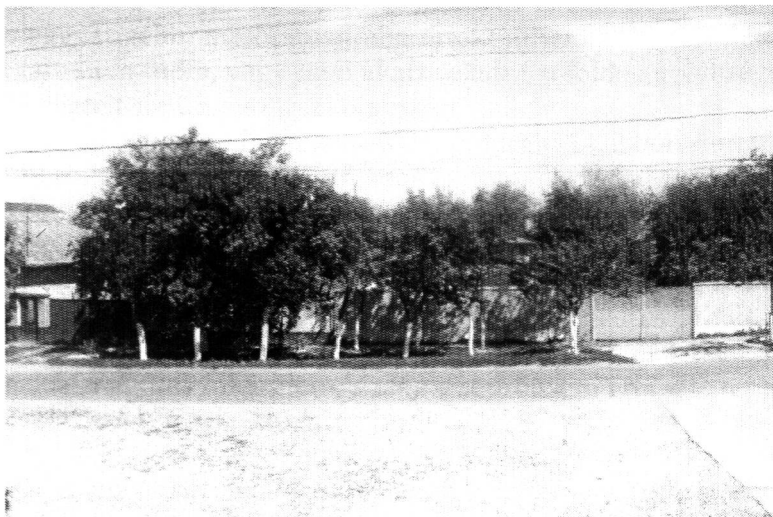
1889-ben született Micskén. Foglalkozása hentesmester volt. Mészárszéke házában működött, amely a kultúrház mellett, a mai Romocea ház helyén állt. Vevőköre inkább

Szondi Márton háza – 2008 –

Kubola László egykori lakóháza bontás alatt. A mézárszék az utcára néző helységben volt

Ezen a telken állt Ferenczi Sándor háza – 2008 –

az iparosokból került ki. Főleg disznó- és marhahúst árusított, valamint hentesárut: szalonnát, kolbászt, tepertőt stb. Mindig fehér köpenyben és sapkában szolgálta ki a vásárlókat. Udvarán jégverem is volt.

Az állatokat a Bikaréten lévő vágóhídon vágták le. Az épület a község tulajdona volt, s már az 1889-es kataszteri térkép is jelzi a létezését. Az épület mintegy 32 négyzetméter alapterületen feküdt. Innen szekérrel, gyékényben vitték fel a húst a mészárszékekbe. A mészárszékek tulajdonosai az állatokat a helybeliektől és a margittai piacról vásárolták, elsősorban birkát és szarvasmarhát.

Kocsmák

Micskei kocsmá

A középkor folyamán a falvak élhettek az ún. regáléjogokkal (királyi haszonvétel). Ezek közé tartozott az italkimérési és korcsmáltatási jog. Micske lakosai is éltek ezzel a joggal, mert a kocsmatartás igen jelentős és biztos jövedelmet jelentett a falunak.

Ha a kocsmá csak a parasztfalué volt, abban az esetben a földesúr kocsmabort adott – általában évente a három sátoros ünnepen egy-egy 30-40 vedres urasági bort, melyet a helység köteles volt eladni. Ez a bor általában a földesúr leggyengébb, máshogyan alig értékesíthető itala volt. Ha a falu nem tudta, vagy nem akarta eladni, a földesúr váltságot követelt az ún. „szárazkocsmáért”.

Ez történt Micskén is. Mátyás király 1472-ben Drágffy Bertalannak, főpohárnokának adományozta Micskét. A Drágffyak alatt karácsonykor, húsvétkor és pünkösdkor egy-egy hordó bort voltak kötelesek kimérni a micskeiek a falu kocsmájában. 1566-ban Báthori György birtokos „vég nélkül küldte és parancsolta rá a helybeliekre penészes borait. A hordókat félig töltötte meg, de egész hordó árát követelte, akár megitták, akár nem, s még a seprőt sem engedte a régi szokásnak megfelelően levonni.”

Az 1600-as évek második feléből származó adat szerint „a micskei kocsmából szép haszon jöhet, ha kellő időben működtetik”.

A regáléjogokat a földesurak igyekeztek korlátozni, megszüntetni és egyedül gyakorolni. A jobbágyság

megszüntetéséig, 1848-ig Micskén a szárazkocsmá megszünte után csak a birtokos tartott fenn kocsmát. Itt árusította a saját borát, pálinkáját és a jobbágyoktól kapott bortizedet. A földesúr engedélyével meghatározott hónapokban – Szent Mihály napjától Szent György napjáig – a jobbágyok is árusíthatták borukat a csapszéken.

Az 1759-es Interimale Urbarium 9. pontjának rendelkezése szerint: „A csapszék árultatás, ahol szőlőhegyek vannak az 1550. esztendőbeli 36. articulus szerint (tudniillik Szent Mihály napjától fogva Szent György napig)... a helységnek megengedtetik.”

Az 1766-ban kelt, Micskén is felolvasott vármegyei határozatok ezt az intést is tartalmazzák: „A csapszéken törvényt ne szolgáltatassanak és ital és részegeskedés közben a helység közönséges dolgait ne folytassák”.

Az 1772-es Urbárium megerősíti a jobbágyok korcsmáltatási jogát, de, ha Szent György napjától Szent Mihály napjáig a jobbágy bármiféle italt árusított, azt három napi robottal büntették. Az erre vonatkozó rendelkezésnek van egy érdekes kitétele is: „...mindazonáltal azon helyeken, ahol szőlőhegyek vannak, a jobbágyok az uraság földjén termett magok borát, az uraság korcsmájának ideje alatt is maguk szükségére bevinni és meginni szabad lészen”; valamint kimondja, hogy „mindenféle égett bornak és sörnek árultatása s efféle italoknak elkészítettése egyedül az uraságot illeti”.

Urasági csapszékek

Posgay kocsmá

A Köveskút mellett épült Posgay kúriához kocsmá is tartozott. Az 1699. november 22-én kelt összeírás szerint a kocsmá fél évig földesúri, fél évig jobbágyi borméréssel működik. Erre az urasági csapszékre vonatkozhat az az adat is, mely az 1600-as évek második feléből származik, mely szerint „a micskei kocsmából szép haszon jöhet, ha kellő időben működtetik”.

Baranyi csapszék – 2008 –

Baranyi csapszék

Bővebb adataink vannak a Baranyi család kocsmájára nézve.

A birtokos családnak Micskén és a környező falvakban is volt kocsmája, így Berettyókirályiban, Terjén, Terebesen, Dérnán, Vámoslázson stb. Ezek a micskei tisztartó számadásaiban évente szerepeltek.

Ismerjük néhány helybeli kocsmáros nevét is: Madari Sámuel (1757), Barabás István (1758), Szilágyi Ferenc (1759-1760), Beke Mihály (1761-1762), Szondi István (1775).

Nagy Mihály tisztartó feljegyzése szerint az 1763. esztendőben a micskei kocsmában elfogyott 2 cseber és 19 icce bor 232,33 Rft-ért, 39 kisveder és 22 icce bor 118,65 Rft-ért, valamint 49 icce pálinka 18,30 Rft-ért.

1770. február 25-én kelt levelében id. Baranyi Gábor micskei csapszékéről száz icce bort rendelt – minden évben

– a református kántortanítónak, és nyolc icce bort a lányokat tanító asszonynak.

Az 1772-es Urbárium meghatározza a földesúr csaplórosának fizetését is: „Ha a földesúr 1550. esztendőbeli 36-ik articulusnak értelme szerint a korcsmáltatást valamelyik jobbágyra bízni kívánná, az olyan jobbágy addig amíglen a bort árulja, a szokott heti szolgálattól szabad légyen, s azon felül a korcsmálásnak bére fejében minden akótól 4 pénz az uraság által fizetessék” (6. pont 5. cikkely).

1775. május 13-án írt levelében id. Baranyi Gábor arra utasítja fiát, hogy „az én tóti pincéből vigyenek alkalmas bort Micskére és kezdjék el az én csapszékemen öt pénzre” kimérni. Felszólítja fiát, hogy „amely borod most a kocsmán vagyon... folyon azonnal öt pénzre”. Ugyanezen levelében a csapszék és a kocsmá említése feltételezi, hogy mind az apának, mind a fiának külön italmérője volt falunkban.

1774. augusztus 23-án Baranyi Gábor levélben ad tanácsot fiának egy új csapszék építésére vonatkozóan. Javasolja, hogy a csapszék épületének legyen pincéje, kamrája s ”csaplárnak való szobák”. Az építkezés 1779-ben kezdődhetett el, mert az ez évi számadásban olvassuk, hogy a „pince és csapszék építéséhez álláshoz deszkát 33 Ft-ért” vásároltak, ugyanakkor 40 ezer téglát 95 Ft-ért.

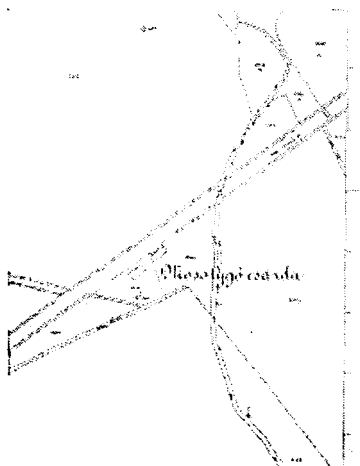
A Baranyi csapszék 229 éves épülete ma is áll Micske Piacterének közepén.

Mosolygó csárda

Az 1772-ben megjelent Micske nevű mezőváros Urbárium 6. pontjának 4. cikkelye utal az uraság meglévő vagy leendő fogadójára.

„Noha ugyanis a jobbágyoknak a korcsmáltatás fönt írt mód szerint bizonyos időre megengedtetik, ahol mindazonáltal az uraságnak olyan vendégfogadója volna, avagy a jövőben építtetne, melyben az utazók megszállhatnának; az olyatin vendégfogadóba mindenféle italnak kiárúsítása egész esztendőnek folyása alatt szabadon hagyatik”.

A csárdára vonatkozó első adatunk, mely egy almafajta nevét viseli, 1841-ből van. A micskei római katolikus templomban ez

A Mosolygó csárda az 1889-es kataszteri térképen

év szeptember 9-én keresztelték meg Krisztin György „sánci csaplár” és Farkas Mária gyermekét, Máriát. Ebből az adatból következtethetünk arra, hogy a csárdát a Baranyi család építtette, hiszen a Sánci tulajdonukat képezte. A református egyház anyakönyvében szerepel 1869-ben Barabás János „sánci csaplár”, akinek a felesége Jeremiás Eszter.

Miután zsidó családok vették bérbe a Sáncit és a Foglárt, az ott lévő csárdát is kibérelték vagy megvásárolták. Az 1850-es évektől a csárda bérlője/tulajdonosa Schwarz Jakab. 1882-ben az iratok Bleier Ignácz micskei mészároszt említik sánci kocsmárosként. Halála után, az 1920-as években Lenke lánya egyedül él a csárdában, s ő vezeti azt. Az 1930-as években Schwarz Lajos, magyar időben pedig Nemes András a csárda vezetője.

Az épület két szobából, konyhából és kamrából, valamint a csárda-helyiségből állt, mely asztalokkal, székekkel volt berendezve. A csárda mellett már 1889-ben is állt egy fedeles, csúrszerű szín, ahová a szekeresek rossz időben vagy éjszakára behúzódhattak, ott szállást kaphattak.

Az épület utolsó gazdája Rus Tógyer, aki végül az 1950-es években lebontatja azt.

Zsidó kocsmák

Rózenfeld Mózes kocsmája

Rózenfeld Mózes 1839-ben született Nagyföldesen. Feleségével, Steiner Idával 1865 előtt költöztek Micskére.

Az 1880-as években nyithatta meg kocsmáját a mai óvoda helyén álló házában. Jelentős szőlőterülettel rendelkezett a falu határában. 1887-ben a református egyház templomdombi pincéjét bérelte borospincének.

Fia, Rózenfeld Ferenc folytatta apja mesterségét: kocsmája és szatócsüzlete volt.

Izrael József kocsmája

1859-ben született Érkörsön s feleségével, Klein Fánival az 1800-as évek utolsó évtizedeiben telepedtek le falunkban. Ezt követően nyitotta meg szatócsüzlete mellett kocsmáját is. 1909-ből még van adatunk a kocsmára létezéséről.

Egyéb kocsmák

A 19. század második feléből két adatunk van még helybeli kocsmára vonatkozóan.

1865-ben a micskei kocsmáros Lakatos Zsigmond. Nem tudjuk, hogy saját kocsmája volt, vagy bérlőként dolgozott.

1872-ben Kiss György nevét említik az iratok Micske kocsmárosaként.

Tirle György kocsmája

1923-ban nyitotta meg saját házában, a Nagyvárad-Margitta országút mentén, melyben bort, sört, pálinkát és dohánytermékeket árult. A kocsmában a kiszolgálók Tirle Erzsébet, majd Rozsnyai Mihály voltak.

A kocsmára helyiségében négy hosszú asztal volt, ugyanakkor a téli időszakot kivéve a ház elé kitett asztalok mellett is fogyaszthattak a vendégek. A kocsmát nem csak a

Tirle kocsmá

micskeiek, hanem a vámosláziak is látogatták. A mezei munkából hazatérő helybeliek gyakran megálltak egy-egy italtra.

Főleg szombaton és vasárnap, de más napokon is ún. „mezítlábas bálokat” rendeztek, amelyen a talpalávalót a Rozsnyai István primás vezette zenekar húzta, melynek tagjai Szilágyi Bálint nagybögös, Szabó Béla brácsás, Oláh Sándor cimbalmos és Vámos Mihály kontrás voltak.

1948-ban a kocsmát államosították. Még két évig az országút mellett működött, aztán a központba költöztették. Ez időben Tirle Anna vezette az üzletet.

Érdekesség még, hogy a kocsmának tekepályája is volt.

Szövetkezeti kocsmák

Hangya Szövetkezet kocsmája

A 20. század elején nyílt meg a szövetkezeti bolttal együtt. Tudjuk, hogy 1914-ben Nagy József volt a kocsmáros. Szombaton és vasárnap a helybeli cigányok zenekara

szórakoztatta a vendégeket. A magyar időben (1940-1944) biliárdasztala is volt. A kocsmához tekepálya is tartozott deszka-indítóval, valamint homokkal leszórt, döngölt földpályával.

Állami Szövetkezet kocsmája

A Hangya Szövetkezet kocsmájában működött tovább, annak államosítása után. Nagy Sándor, Irimiás Sándor és Adél, majd Kovács Ella voltak az üzlet vezetői.

Az utolsó időszakban – 1990 előtt – a Baranyi csapszék épületébe költözött.

A rendszerváltás után Scheck István, majd Bertalan Csaba nyitott bár ifj. Sipos István házában.

Az egykori Baranyi csapszék épületében Diós Zsolt cukrászdként elindított kereskedelmi egysége ma bárként működik.

Forrásmunkák

- Borbély Gábor, Dukrét Géza: Bihar megye útikönyve, Nagyvárad 2004
- Dukrét Géza: Hegyköz In. Bihar megye útikönyve, Nagyvárad 2005
- Gal Nicolae: Comuna Chislaz, Oradea 2001
- Fényes Elek: Magyarország geographiai leírása, 1851
- Fleisz János: Város, társadalom, kultúra, Nagyvárad 2005
- Gavallér Lajos: Micske a világháborúkban, Micske 2005
- Hodgyai Edit: Micske monográfiája, Micske 2003
- Hodgyai Edit: Micske monográfiája II, Micske 2005
- Kovács József: A micskei református egyház története, kézirat
- Dr. Mózes Károly: A nagyváradi egészségügyi oktatás történetéből, Nagyvárad 2003
- Papp Klára: Biharország jobbágynépe, Debrecen 1995
- Szerdahelyi Zoltán: Adalékok a micskei uradalom gazdálkodásának történetéhez a XVIII. században, HBMLÉ/XXIX
- Tatai Gerda: A magyar csendőrség története, In. Kárpátia 2007/6
- Tátrai Zsuzsanna: Falusi gyermekért Magyarországon
- Vigh Imre: Most elmondom az életem, Kazincbarcika 2005
- Conscriptio Domini Mitskeiensis 1756., HBML
- Conscriptio proces Érmelyék 1730-1784, HBML
- Kádár, Budapest 1943
- Magyar Értelmező Kéziszótár, Budapest 1978
- Micskei járás szolgabírói hivatalának iratai 1852-1854
HBML
- Micskei járás szolgabírói hivatalának iratai 1851-1854,
HBML
- Micskei járás szolgabírói hivatalának iratai, 1850-1883,
HBML

- Micskei Református Egyház irattára
- Micskei Református Egyház adófőkönyvei 1888-1949
- Micskei Református Egyház számadási könyve 1860-1895
- Micskei Református Egyház irattára
- Micskei Református Egyházközségnek a nagyváradai Állami Levéltárban lévő iratai
- Micske község polgári anyakönyvei 1896-tól
- Micskei Római Katolikus Egyház anyakönyve 1713-1840
- Micskei Római Katolikus Egyház anyakönyvi kivonatai 1840-1940
- Micskei Római Katolikus Egyház áttérési anyakönyve 1713-tól
- Micskei Római Katolikus Egyház kitérési anyakönyve 1845-től
- Micske nevű város Urbárium 1772
- Interimale Urbarium 1759
- Új idők lexikona, Budapest 1938
- Adatközlők: néhai Barabás Lajos, T. Barabás Sándor, Borbély Gábor (Nagyvárad), Drágos Péter, Irimiás Magdolna, id. Hajdú István, Egri Erzsébet, Kovács Miklós (Vác), néhai Kovács Pál, K. Kovács Sándor, T. Lakatos István, néhai Ritz Imre, Sipos Ilona, Szabó József (Fegyvernek), id. Szondi Miklós, Vass Imre és sokan mások.

Tartalom

Előszó	5
Uradalmi alkalmazottak	9
Béres	10
Csürhés, gulyás, kondás, pásztor	10
Dajka	11
Főzőnő	11
Gazdaasszony	12
Hajdú	12
Inas	13
Kocsis	13
Kocsmáros	14
Kosárfonó	14
Kovács	14
Kulcsár	14
Lovász	15
Majorgazda	15
Mezőőr	16
Méhész	16
Pintér	17
Számtartó	17
Szolga	18
Tisztartó	19
Udvarbíró	20
Úrasági gazda	20
Vincellér	21
Tisztviselők, községi alkalmazottak	23
Adószedő	23
Bíró	23
<i>Mândru Ioan</i>	26
Csendőr	30
Csürhés, gulyás, kondás, pásztor	33
Erdőbíró, erdész	34
Erdőkerülő	34

Főszolgabíró	35
Hegybíró	36
Hegykerülő.....	36
Hegyközségi jegyző	37
Hegyközségi pénztárnok	37
Jegyző	37
Kisbíró	41
Községi őr	42
Községi pénztárnok	42
Mezőbíró	43
Mezőőr	43
Szolgabíró	44
Útbiztos	44
Egészségügyi alkalmazottak	47
Bábák	47
Orvosok.....	52
Fogorvosok	54
Állatorvosok	55
Foglalkozások.....	57
Asztalos	57
Ács	58
Borbély	60
Csizmadia, cipész	60
Dohánykertész	62
Faragó	63
Fazekas	64
Gubás	65
Gyékenyfonó	65
Kerékgyártó	66
Kertész	67
Kéményseprő	67
Kézműves	67
Kocsis	67
Kovács	69
Kosárfonó.....	71
Kötélverő.....	72
Kőműves	72

Órás	73
Pintér	73
Seprűkötő	75
Szűjgyártó	75
Szobafestő	75
Szűcs	75
Szabó	75
Szövő-fonó	78
Tapasztó	80
Téglavető	81
Tojáskereskedő	82
Vályogvető	82
Vincellér	82
Zsuppkötő	84
Szövetkezeti egységek	87
Aszaló	87
Asztalosműhely	88
Gyümölcs- és zöldség felvásárló	88
Lekvárfőző	89
Szikvíz készítő	89
Tejcsarnok	89
Gőz- és cséplőgép tulajdonosok	91
Pálinkafőzők	95
Malmok	99
A malom története	99
Kereskedelem	109
Üzletek	109
Birtokos családok vegyeskereskedései	109
Zsidó szatócsüzletek	110
Egyéb üzletek	114
Szövetkezetek	115
Mészárszékek	118
Zsidó mészárszékek	120
Egyéb mészárszékek	121

Kocsmák	125
Micskei kocsmák	125
Urasági csapszékek	126
Zsidó kocsmák	130
Egyéb kocsmák	130
Szövetkezeti kocsmák	131
Forrásmunkák	133
Tartalomjegyzék	135

A photograph showing a construction site. In the background, a large, light-colored concrete wall is under construction, with some scaffolding or rebar visible. The foreground is filled with a large pile of dark, reddish-brown rubble and debris. The overall scene is somewhat hazy and has a grainy texture.

ISBN 973-9268-52-8
ISBN 978-973-9268-52-3